

náš vidiek

časopis Vidieckeho parlamentu na Slovensku

1/2014

štvrtročník
ročník XI.

VIDIECKY PARLAMENT
NA SLOVENSKU

- Rodová rovnosť
- Ženy do koča aj do voza
- Preteky furmanov

a mnoho iného o aktivitách a vyhlídkach nášho vidieka

Obsah

- 4 Pomáhajme obetiam rodovej nerovnosti
- 13 Národná prezentácia umenia handicapovaných umelcov SR 2014
- 14 Ženy do voza a aj do koča
- 16 Súčasná sociálna podoba slovenskej vidieckej ženy – porovnanie
- 22 Workshop pre ženy
- 26 Sme pripravení?
- 27 Leader môže priniesť na Oravu milióny eur
- 28 SR by mala dostať od EIB úver 120 miliónov eur na rozvoj vidieka
- 28 Slovensko získa 120 miliónov na rozvoj vidieka
- 29 Slovenský vidiek má podporiť pôžička od Európskej investičnej banky
- 29 Výstava ITF Slovakiatour 2014 patrí medzi najvýznamnejšie veľtrhy cestovného ruchu v stredoeurópskom meradle.
- 30 Nový web pre občianskych aktivistov
- 31 Fašiangové páračky v Honte 2014
- 32 Pri stravovaní by sme mali naozaj používať zdravý rozum
- 34 Stanovisko VIPA SK k prostriedkom na Opatrenie EPV
- 35 Preteky furmanov
- 36 Partnerská dohoda SR na roky 2014 – 2020
- 38 Za efektívne, otvorené čerpanie štrukturálnych fondov za účasti občianskej spoločnosti

náš vidiek

Ročník: XI.

Číslo: 1/2014

ISSN: 1339-1542

Vydavateľ:
Občianske združenie
Vidiecky parlament na Slovensku
 Kapitulská 13
 974 01 Banská Bystrica
mobil: 0915 446 538
e-mail: vipa@vipa.sk
 www.vipa.sk

Vychádza štvrtročne pre vnútornú potrebu organizácie. Nepredajné.

Náklad: 1000 ks

Uzavierka nasledujúceho čísla:
15. mája 2014

Redakčná rada:
 Bc. Mária Behanovská,
 doc. Ing. Miroslav Habán, PhD,
 Ing. Karol Herian, CSC

Grafická úprava a ilustrácie:
Ing. arch. Pavol Borodovčák

Tlačiareň:
Róbert Jurových – NIKARA, Krupina

Neprešlo jazykovou úpravou.

Foto na titulnej a 2. strane:
Zima alebo jar?; Pavol Borodovčák

Foto na zadnej strane obálky:
Kultúrne poklady vidieka – neskororománska bazilika v Dobrej Nive; Pavol Borodovčák

Rast ekonomiky na Slovensku v roku 2014 naberie rýchlosť?

Európska ekonomika v roku 2014 pár slovami

Európska komisia zverejnila svoju zimnú ekonomickú prognózu, na plenárnom zasadnutí Európskeho parlamentu v Štrasburgu ju predstavil komisár pre hospodárske a menové záležitosti Olli Rehn. Európu podľa nej čaká optimistický rok s miernym rastom. Na rok 2014 predpovedá únii rast reálneho HDP o 1,5 % a eurozóne o 1,2 %. V roku 2015 už má ekonomika rásť svižnejším tempom o 2 % pre EÚ a 1,8 % pre eurozónu. Oproti predchádzajúcej jesennej prognóze sa odhad v oboch prípadoch zlepšil o 0,1 percentuálneho bodu. Oživenie očakáva komisia od všetkých členských krajín s výnimkou Slovinska (-0,1 %) a Cypru (-4,8 %).

Komisia tak naznačila, že po tom, čo sa na jar minulého roka dostala EÚ z recesie a tri nasledovné kvartály sa zotavovala, pomaly sa rast začína zrýchľovať. V budúcom roku by potom malo prísť k rýchlejšiemu rastu.

V 184-stranovej prognóze sa komisia podrobne venuje každému z členských štátov únie. Portál Quartz si však všimol, že prognóza pre každú krajinu možno zhrnúť do spojenia kratšieho ako desať slov a ušetriť tak množstvo času čítaním celého materiálu. Sú to v podstate podtituly, ktoré v jednotlivých prípadoch použila Európska komisia. **Tak aký teda bude rok 2014?**

Belgicko: Rast bude stúpať, inflácia klesať.

Británia: Oživenie sa udomácní, fiškálna nerovnováha je však stále značná.

Bulharsko: Obnovený ekonomický rast, trh práce však naďalej slabý

Cyprus: Recesia na dne, reformy v plnom prúde.

Česká republika: Ekonomická aktivita v roku 2014 zosilnie.

Dánsko: Posúvanie sa zo stagnácie.

Slovensko: Rast v roku 2014 naberie rýchlosť.

Estónsko: Rast HDP naberie na dynamike s oživením vývozu.

Fínsko: Zotavovanie sa naštartuje s konsolidáciou.

Francúzsko: Pomalé zotavovanie sa v prostredí značného rozpočtového deficitu.

Grécko: Prvé známky oživenia.

Holandsko: Hospodárske oživenie sa vykryštalizuje po dvoch rokoch recesie.

Chorvátsko: Rastové vyhliadky tlmené vysokým fiškálnym deficitom a rastúcim dlhom.

Írsko: Silnejší hospodársky rast.

Litva: Pokračujúci solídny rast v kontexte makroekonomickej stability.

Lotyšsko: Ekonomický rast a vytváranie pracovných miest pokračuje v dobrom tempe.

Luxembursko: Robustný rast nad priemerom eurozóny.

Malta: Rast bude riadiť súkromná spotreba.

Maďarsko: Mierne oživenie živé domácou dopytom.

Nemecko: Zrýchlenie rastu je na obzore.

Poľsko: Ekonomika znovu získa hybnú silu.

Portugalsko: Postupné hospodárske oživenie.

Rakúsko: Nesmelé zotavovanie získa trakciu.

Rumunsko: Export podporí širšie oživenie.

Slovinsko: Zmiernenie napätia na trhu, znižovanie zadlženosti naďalej prebieha.

Španielsko: Oživenie sa spevňuje s pokračujúcim vyvažovaním ekonomiky.

Švédsko: Odrazenie sa z ekonomického spomalenia.

Taliansko: Pomalé oživenie je v plnom prúde.

Pomáhajme obetiam rodovej nerovnosti

Lisabonská stratégia vytvára na európskej úrovni podmienky, vo vzťahu ku konkurencieschopnosti, v ekonomických a sociálnych determinantoch rozvoja pre všetky členské štáty Európskeho spoločenstva (ES). Tieto sú v úzkej súvislosti s ich schopnosťou využitia produkčnej ľudskej sily. Za situácie, že ženy reprezentujú okolo 52% európskej populácie, ich vstup a zotrvanie na pracovnom trhu je predpokladom pre využitie ľudských zdrojov krajiny. Napriek tomu neustále na Slovensku riešime bariéry v rodovej rovnosti. V SR tiež musíme poukázať na skutočnosť, že obeť akéhokoľvek násillia a diskriminácie nemajú zabezpečenú inštitucionálnu pomoc, kým páchatelia áno. Majú napr. právo na obhajobu na náklady štátu, psychologickú a psychiatrickú pomoc a po skončení, v prípade odsúdenia, výkonu trestu tiež ochranu pred pomstou verejnosti po jeho skončení alebo pomoc v socializácii.

Tieto bariéry v rovnosti príležitostí by mali napomôcť riešiť niektoré legislatívne opatrenia a koncepčné zámery prijaté vládou SR už v minulosti, ako napr.:

1. Ústava Slovenskej republiky – Základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie a nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať.

2. Zákon č. 365/2004 o rovnakom zaobchádzaní v znení neskorších predpisov – Tento zákon upravuje uplatňovanie zásady rovnakého zaobchádzania a ustanovuje prostriedky právnej ochrany, ak dôjde k porušeniu tejto zásady.

3. Zákon č. 311/2001 Zákonník práce v znení neskorších predpisov – Tento zákon upravuje individuálne pracovno-právne vzťahy v súvislosti so zamestnávaním fyzických osôb právnickými osobami alebo fyzickými osobami a kolektívne pracovno-právne vzťahy

4. a iné zákony ako napr. o práci vo verejnom záujme.

Podpora rodovej rovnosti nie je zameraná len na ženské východiská, ale zahŕňa aj širšie aktivity, ktoré musia byť zohľadnené aj mužmi aj ženami. Preto v našom výskume sme skúmali tiež názory mužov na problematiku ujmy pri porušení rodovej rovnosti. Na štvrtej konferencii OSN pre ženy v Beijiingu v roku 1995 bola založená rodová rovnosť ako základný princíp v rozvojovej spolupráci. Rodová rovnosť sa odvoláva na rovnosť príležitostí, práv, rozšírenie zdrojov a ziskov, zodpovednosti pre ženy a mužov v súkromnom a verejnom živote a v tej hodnote ako zodpovedá mužským a ženským znakom.

V súčasnosti sa veľa diskutuje o problémoch ohodnotenia morálnej ujmy. Pritom sa vychádza z odhadov spôsobenej ujmy a neexistuje žiaden výskum, ktorý by dokázal zovšeobecniť poznatky o utrpení ujme obetí v tomto prípade rodovej nerovnosti na pracovisku a to najmä v prípadoch, keď sa už identifikovali niektoré postupy organizácií spôsobujúcich ujmu v súdnych procesoch. V projekte sa preto zameriame na identifikáciu a zovšeobecnenie expertmi/expertkami spoločných ukazovateľov pre odhad hodnoty majetkovej a nemajetkovej ujmy.

Motivácia realizovať projekt Pomáhajme obetiam rodovej nerovnosti podporený MPSVaR SR vyplývala:

- Z potreby zabezpečiť prístup k informáciám o možnosti brániť sa pri diskriminácii a porušení práva rovnakého zaobchádzania
- Z nedostatku základných informácií, týkajúcich sa práv občanov v prípade rodovej diskriminácie a neznalosti povinností verejnej (v tom štátnej správy a samosprávy)
- Z potreby poskytnúť dostupný informačný materiál a priamu pomoc pre ohrozenú skupinu obyvateľstva aj laickú verejnosť a v neposlednej miere pre právnické profesie, ktoré sa touto problematikou zaoberajú
- Z potreby vyškoliť členov MVO v tejto oblasti a posilniť sieťovaním kapacity pre presadzovanie zásady rovnakého zaobchádzania

Hlavný cieľ projektu bol:

Tvorba analytickej štúdie a **príprava** pre vzdelávací **program** pre právnické profesie, vrátane sudcov a sudkyň, právnikov a právničiek, prokurátorov a prokurátoriek, zamestnancov a zamestnankyň orgánov činných v trestnom konaní, ako aj pre širšiu verejnosť o identifikácii ukazovateľov determinujúcich podmienky vzniku majetkovej a nemajetkovej ujmy u obetí rodovej nerovnosti na pracovisku (škole).

Čiastkové ciele projektu:

- Podpora opatrení v oblasti právnej gramotnosti, na zvýšenie povedomia žien o ich právach a uplatňovaní v Slovenskej republike
- Scitlivovanie inštitúcií vrátane politických strán, médií a širšej verejnosti na význam prijímania vyrovnávacích opatrení na podporu rovnosti mužov a žien vo verejnom a pracovnom, rodinnom a osobnom živote.
- Boj proti rodovým stereotypom zvýšením informovanosti o podmienkach pre rovnaké zaobchádzanie, o práve na nediskrimináciu a o viacnásobnej diskriminácii
- Vykonávanie a/alebo podpora výskumu a analýz v oblasti ľudských práv vrátane zabezpečenia porovnateľnosti a spoľahlivosti údajov

Primárna cieľová skupina (scitlivenie zástupcov organizácií so zameraním na ciele projektu v politike rodovej rovnosti):

- Mimovládne organizácie
- Predstavitelia právnických profesií Predstavitelia verejnej správy a volených zástupcov v samospráve a v NR SR

Sekundárna cieľová skupina (skupina, ktorú projekt mal potenciálne ovplyvniť):

- široká verejnosť – formou PR aktivít, formou diskusií na 2 celoslovenských aktivitách k rodovej rovnosti MVO, webovými modulmi u partnerských organizácií (najmä verejná správa, MVO, obyvatelia...)

Osobitosť výskumu v oblasti rodovej rovnosti

Ak hovoríme o potrebe rodových štatistik a dát a o ich zlepšovaní (resp. dát na základe etnicity, národnosti, veku, sexuálnej orientácie, zdravotného postihnutia atď.), treba si v prvom rade uvedomiť, že ide o proces, nie o jednorazové zavedenie nejakých ukazovateľov. Priebežne budú za všetky dôvody diskriminácie a znevýhodnenia vznikať stále nové požiadavky na dáta tak, ako sa bude poznávanie posúvať dopredu. Je preto potrebné, okrem opisu existujúceho stavu s dátami rôzneho typu, uvažovať aj o nastavení celého procesu a funkčných mechanizmov do budúcnosti, čo umožní prispôsobovanie administratívnych a verejných štatistických databáz a priebežné dopĺňanie výberových zisťovaní vzhľadom na nové požiadavky a poznatky. Príklad histórie zviditeľňovania práce žien (aj v štatistikách) a prenikania rodovej dimenzie do ekonomického výskumu túto postupnosť dokladá: ide o príbeh od úplného ignorovania práce žien cez „pridávanie“ žien do existujúcich štatistických prehľadov, zavedenie a zjednotenie pravidelných výberových štatistických zisťovaní až po prienik rodových analýz do vednej disciplíny a vytvorenie nových ekonomických teoretických konceptov a prístupov (Filadelfiá, 2010).

Primerané finančné zadostučinenie

Diskriminácia je natoľko závažným civilným deliktom, že akékoľvek úvahy nad akýmsi až následným zaobaraním sa otázkou, či nedošlo k zníženiu dôstojnosti obeť v značnom rozsahu na účely priznania jednej z foriem satisfakcie v jej základe, sú nenáležité. Zistovanie závažnosti do dôsledkov diskriminácie na účely priznania primeraného finančného zadostučinenia by malo byť relevantné len na účely vyčíslenia spravodlivej výšky náhrady v peniazoch. Otázku dôvodnosti nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch v základe treba posudzovať skôr z pohľadu existencie zavinenia. K porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania môže dôjsť aj bez toho, aby bolo možné konštatovať zavinenie. Ak však zavinenie bolo zistené, zavinenie je práve tým kritériom, ktoré by sa malo zohľadniť pri priznaní satisfakcie aj v peňažnej forme. Miera zavinenia je tak relevantným kritériom pri určení rozsahu finančnej náhrady nemajetkovej ujmy.

Rozmanité životné situácie sú spojené s takým následkom, že odstrániť následky diskriminácie už nie je dobre možné. Napríklad príslušníkom rómskeho etnika nebude umožnený prístup na výnimočné kultúrne, športové podujatie alebo ak išlo len o jedinú zákazku v prípade verejného obstarávania, v rámci ktorej bola osoba diskriminovaná alebo pracovné miesto bolo už medzitým obsadené iným zamestnancom a pod. V prípade rodovej nerovnosti dochádza po pracovnom výberovom pohovore k obsadeniu pracovného miesta mužom, ktorého pracovné výsledky alebo aj odborná kvalifikácia nie sú kvalitnejšie oproti žene, ktorá sa tak isto zúčastní výberového konania. V takýchto situáciách bude problematické vyriešiť vec len morálnym zadostučinením (morálnou satisfakciou). Záleží, samozrejme, aj na obeť a situácii či bude problematické vyriešiť „vec“ len morálnym zadostučinením (morálnou satisfakciou). Záleží, samozrejme, na obeť diskriminácie, ktorá je „pánom“ sporu *dominus litis* a ktorá určuje predmet konania o druhu satisfakcie.

V prípade morálnej satisfakcie prichádza do úvahy predovšetkým ospravedlnenie, a ak má mať potrebný účinok, je dôležité, aby sa ospravedlnenie vykonalo s cieľom oboznámenia relevantného okruhu osôb, do ktorého spadajú predovšetkým osoby prítomné alebo zoznamované s diskriminačným konaním. Napríklad ospravedlnenie sa vykoná na tom istom mieste či v kolektíve ľudí, v rovnakom denníku, ktorý diskriminačný článok zverejnil, a pod. Je pritom nemožné garantovať, aby sa o ospravedlnení dozvedel totožný okruh ľudí, aký bol oboznámený s diskriminačným konaním. Znovu záleží len na obeť diskriminácie, ktorej v konečnom dôsledku môže postačovať už len samotný výrok rozsudku, najmä ak nadobudol právoplatnosť s výraznejším časovým odstupom (ospravedlnenie na verejnosti po troch rokoch už stráca na svojom význame).

Dôležitý aspekt, ktorý sa musí brať do úvahy v aplikačnej praxi, je požiadavka na také opatrenia štátu, ktoré predstavujú účinnú a reálnu právnu ochranu s nevyhnutnými odradzujúcimi účinkami takými dôležitými pre nastavenie morálky v danej oblasti do budúcnosti. Uvedené opatrenia majú vplyv na skvalitňovanie života bežných ľudí. Prijímanie adekvátnych opatrení pre Slovenskú republiku v antidiskriminačnej agende nepochybne predstavuje súčasť záväzkov z členstva v Európskej únii. Otázka primeranosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch musí zohľadňovať závažnosť a intenzitu zásahu do základných práv garantovaných Listinou a Dohovorom. Dôležité sú záruky z medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky (napr. záväzky vyplývajúce z Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien [Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, (CEDAW)] (porov ILÚS 3894/11(ČR)). V každom prípade, akékoľvek opatrenie štátu musí byť zodpovedajúce a adekvátne vzniknutej ujme.⁷ Akékoľvek zákonné obmedzenia práv dotknutých osôb len na symbolické odškodnenie napríklad na náhradu samotných výdavkov dotknutých osôb by boli z eurokonformného hľadiska problematické. Išlo by o nenaplnenie cieľov smernice⁸. V tomto kontexte treba uvažovať aj o otázke (ne)

efektívnosti len morálnej satisfakcie ospravedlnením, odvolaním diskriminujúceho výroku či zverejnením rozsudku a pod (Straka, 2010).

Základné pojmy k diskriminácii

Analyzované prípadové štúdie v našej slovenskej dostupnej literatúre k diskriminácii poukázali na rôznorodosť jednotlivých osobných príbehov diskriminovaných mužov alebo žien. Každý prípad je niečím špecifickým, ale môžeme vidieť medzi nimi aj určité zhodné znaky a to najmä pri posudzovaní diskriminačného chovania sa na pracoviskách či obeť, ale aj iných zamestnancov, či samotných poškodzovateľov obeť diskriminácie.

Spoločné znaky v rámci tejto diskriminácie sú:

- zdravotné problémy obeť psychosomatického charakteru,
- obeť sa sebaobviňuje a boja sa viktimizácie, ktorá vzniká na pracovisku,
- riešenie situácie stratou práce alebo apatiou na pracovisku,
- nepochopenie okolia zamestnanca a to najmä bagatelizovanie situácie a znevažovanie posudzovaním podľa seba a pripomínaním potreby vydržať nepriaznivú situáciu za akúkoľvek cenu,
- vytváranie nepriateľského prostredia voči obeť ostatnými zamestnancami,
- neúčinné pôsobenie odborových organizácií.

V našej práci ďalej uvádzame niektoré základné pojmy vysvetľujúce problematiku stereotypov najmä na báze rodu v spoločnosti.

Rovnaké zaobchádzanie

Zákaz diskriminácie na základe akéhokoľvek dôvodu, najmä pohlavia, rasy, farby pleti, jazyka, veku, sexuálnej orientácie, viery alebo náboženstva, zdravotného postihnutia, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine.

Rod

Koncept, ktorý sa vzťahuje na sociálne rozdiely medzi mužmi a ženami, ktoré boli na-

učené, sú časom meniteľné a majú množstvo obmien v rámci jednej kultúry i medzi jednotlivými kultúrami navzájom.

Rodová rovnosť

Rodová rovnosť, rovnosť medzi mužmi a ženami, znamená, že všetky ľudské bytosti, muži aj ženy, sú slobodní v rozvoji svojich osobných schopností a robia rozhodnutia bez obmedzení stereotypmi, prísny rodovými rolami a predsudkami. Rodová rovnosť znamená, že odlišné správanie, aspirácie a potreby žien a mužov sú zohľadňované, hodnotené a preferované rovnako. Neznamená to, že ženy a muži musia byť tí istí, ale že ich práva, zodpovednosti a príležitosti nebudú závisieť od toho, či sa narodili ako muž alebo žena.

Rodová priepasť

Rozdiel medzi ženami a mužmi v miere participácie, možnostiach prístupu, právach, ako aj výsledkoch v ktorejkoľvek oblasti verejnej sféry; nerovnosť medzi ženami a mužmi alebo dievčatami a chlapcami v prístupe k moci, zdrojom, sociálnym výhodám, vzdelaniu, ochrane zdravia alebo nerovnosť v odmeňovaní (rodová priepasť v odmeňovaní, čo znamená nerovnosť v odmeňovaní za prácu rovnakej alebo porovnateľnej hodnoty a pod.

Rodové stereotypy

Rodové stereotypy vznikli z (často zastaralých) predsudkov o úlohách, schopnostiach a vlastnostiach mužov a žien. Zatiaľ čo v niektorých špecifických situáciách takéto stereotypy môžu byť založené na realite, stereotypy sa stávajú problematickými, keď sú prijímané, aby sa aplikovali na všetkých mužov a ženy. Toto môže viesť k materiálnym ako i psychologickým bariéram, ktoré môžu ženám a mužom brániť pri ich rozhodovaní a naplno sa tešiť zo svojich práv.

Rodové stereotypy sú zjednodušené, nerealistické obrázky „mužskosti“ a „ženskosti“, idealizované a očakávané vzory, ktoré nás sprevádzajú vo všetkých oblastiach života. Svojou reprodukciou utvárajú zdanie prirodzenosti a samozrejmosti. Sú tvorené a udržiava- né pomocou:

- sociálnych štruktúr ako sú rodina, výchova a vzdelanie
- kultúrou – tradíciami, predstavami a zvykmi, náboženstvom
- médiami a jazykom

Rodové stereotypy sú teda určité normy, ktorých dodržiavaním vytvárame dojem „normality“. Ich porušovaním sa človek vystavuje sa riziku odsúdenia až označenia za „nenormálneho“. Rodové stereotypy zabraňujú slobodne sa rozhodovať aj v dôležitých životných rozhodnutiach ako je výber štúdia a povolania, z ktorých mnohé sú považované za „výlučne ženské“ a „výlučne mužské“. V priebehu dejín sa obsah rodových stereotypov menil s ohľadom na spoločenské zmeny vo vzťahoch medzi ženami a mužmi. Napriek tomu sú naďalej hlavnou príčinou udržiavania nerovného vzťahu medzi mužmi a ženami a vytvárajú východisko pre rodovú **diskrimináciu**, ktorá vedie prevažne k znevýhodňovaniu žien. Sú však škodlivé aj pre samotných mužov (vytvárajú tlak na úlohu žiteľa rodiny a neprejavovanie citov, vedú k zvýšenému výskytu niektorých ochorení medzi mužmi ako i k vyššiemu počtu samovrážd).

Striktne stanovené a obmedzujúce očakávania a normy v súvislosti s rodom vytvárajú východisko pre **rodovú diskrimináciu**. Uzatvárajú mužov a ženy do hraníc obmedzujúcich možnosti slobodnej sebarealizácie, rozvoja individuálnych záujmov a schopností. Bez uvoľnenia týchto hraníc nie je možné dosiahnutie **rodovej rovnosti** ani individuálna realizácia životných snov a plánov.

Rodová **diskriminácia** zahŕňa aj diskrimináciu na základe **sexuálnej orientácie**. Rodové stereotypy v sebe zahŕňajú aj presvedčenie, že ženy a muži musia byť zásadne odlišní práve preto, aby sa vzájomne dopĺňali. Tento stereotyp vylučuje možnosť rovnocenných a hodnotných vzťahov medzi ľuďmi rovnakého pohlavia, ktoré sú každ pre inak sexuálne orientovaných ľudí každodennou realitou ich partnerských vzťahov.

Rodová citlivosť

Rodová citlivosť znamená chápanie novej či aktuálnej odlišnosti dopadov zákonov

a iných dôležitých opatrení pre mužov a ženy v rôznych spoločenských oblastiach života. Rodová citlivosť tiež znamená uvedenie si toho, že muži a ženy sú rovnako tvorcami, účastníkmi a užívateľmi výsledkov fungovania spoločnosti.

Rodová slepota

Rodová citlivosť označuje rodovú necitlivosť, teda odmietanie alebo nepochopenie toho, že rod je faktorom, ktorý určuje, aké majú členovia a členky spoločnosti možnosti výberu.

Rodová slepota znamená, že sa rodová dimenzia alebo opatrenia zamerané na dosiahnutie rovnoprávnosti mužov a žien, a to na úrovni plánovania, dôsledkov ich pôsobenia, implementácie, monitorovania a vyhodnocovania (Nariadenie Komisie COM /96/67 záver z 2 /02/96) ignorujú, alebo sa im nevenuje dostatočná pozornosť.

Rodové uvedomenie

Uvedomenie si existencie rodových rozdielov v spoločnosti, vrátane rozdielov v participácii žien a mužov na rozvoji spoločnosti a v rovnakom dopade rozvoja na ženy a mužov; uznanie nevyhnutnosti zvažovať tieto rozdiely v programoch a projektoch. Rodové uvedomenie predpokladá, že potreby a priority žien (a mužov) sa dostanú do centra plánovania a realizácie rozvojových programov.

Rodové stereotypy zjednodušené, nerealistické obrazy „mužskosti“ a „ženskosti“, idealizované vzory a očakávania, ktoré nás sprevádzajú vo všetkých oblastiach života. Hoci sú sociálnym produktom, často ich mylne považujeme za „prirodzené“ či „prirodzene dané“. Vo svojich dôsledkoch poškodzujú dievčatá a chlapcov, ženy a mužov, pretože im bránia v rozvoji vlastnej individuality (napr. pri výbere povolania). Charakteristiky spájané s mužmi a so ženami sú deskriptívne a normatívne. Znamená to, že rodovo stereotypné predstavy určujú, čo znamená byť mužom a ženou, a zároveň určujú, čo by to malo znamenať. Tieto stereotypy sú súčasťou širšieho systému rodových predstáv, ktoré ovplyvňujú spôsob, akým sú obe pohlavia vnímané. Tento systém predstáv sa udržiava najmä prostredníctvom sociálnych očakáva-

ní. Zahŕňa predstavy o „správnej ženskosti“ a „správnej mužskosti“, ako aj spôsob vnímania a hodnotenia tých, ktorí a ktoré tento vzorec narušajú. Zároveň ovplyvňujú aj vnímanie seba samého ako muža a seba samej ako ženy.

Dôsledkom rodovo diferencovaných očakávaní sú dve základné skupiny charakteristik:

- charakteristiky spojené s kompetenciou, ktorá sa pripisuje mužom; sem patria charakteristiky ako dôveryhodnosť, nezávislosť, ovládanie, kontrola, rozhodovanie (tieto sú označované ako aktívne alebo inštrumentálne);
- charakteristiky vyjadrujúce zameranost na medziľudské vzťahy a atmosféru, ktorá sa tradične pripisuje ženám. Sem patria charakteristiky ako teplo, pokoj, starostlivosť o blaho iných (tieto sú označované ako vzťahové alebo emocionálne).

Tieto presvedčenia sa prejavujú aj v tom, ako muži a ženy vnímajú samých seba: muži o sebe referujú ako o aktívnejších a ženy zasa ako o osobách, ktoré majú väčší zmysel pre vzťahy a spoločenstvo. Táto predstava je do istej miery stabilná, prejavuje sa v rozmanitých obmenách v rôznych spoločenstvách. Pri kategorizácii iných ľudí sa často pohotovejšie opiera o rod než o iné sociálne kategórie, ako sú napríklad vek a rasa. Výskumy ukázali, že keď sa navzájom vnímajú ľudia rôznych rás, biele ženy a bieli muži nie sú opisované /i rovnakým spôsobom ako čierni muži a čierne ženy alebo ako ázijské ženy a ázijskí muži. Čierne ženy a ženy z nižších sociálnych vrstiev sú vnímané ako menej ženské než biele ženy a ženy zo strednej vrstvy. Kým rodové očakávania voči mužom, čiernym i bielym, sú podobné, čierne ženy sú považované za podobnejšie čiernym mužom než bielym ženám. Na tomto príklade vidno zložitost a vzájomné prepojenie rôznych sociálnych kategórií, pričom rodová rola tu zohráva jednu z kľúčových úloh.

V rámci pracovného procesu treba pochopiť aj pojmy súvisiace s násilím a šikanovaním.

MOBING

Zastrašovanie a znižovanie dôstojnosti skupinou osôb konané proti jednej osobe,

ktoré môže mať za následok fyzické, duševné, morálne alebo sociálne ublíženie.

BULLYING

Zastrašovanie a znižovanie dôstojnosti jednotlivcom konané proti jednej osobe, ktoré môže mať za následok fyzické, duševné, morálne alebo sociálne ublíženie.

BOSSING

Zastrašovanie a znižovanie dôstojnosti pracovníka/-čky alebo pracovníkov/-čok zo strany nadriadeného/-nej, ktoré môže mať za následok fyzické, duševné, morálne alebo sociálne ublíženie.

ŠIKANOVANIE

Zastrašovanie a znižovanie dôstojnosti, ktoré môže mať za následok fyzické, duševné, morálne alebo sociálne ublíženie (slovenský výraz spoločný pre mobing a bullying).

DISKRIMINÁCIA

Diskriminácia je definovaná ako situácia, keď sa s jednotlivcom alebo skupinou ľudí zaobchádza menej priaznivo kvôli rasovému alebo etnickému pôvodu, kvôli jeho náboženstvu alebo viere, jeho postihnutiu, veku alebo sexuálnej orientácii (priama diskriminácia) alebo keď očividne neutrálny pokyn zapríčiňuje znevýhodnenie skupiny ľudí kvôli rovnakým dôvodom, aj keď je objektívne vysvetlený (nepriama diskriminácia).

OBŤAŽOVANIE

Obťažovanie je nechcené fyzické alebo slovné správanie sa, ktoré napáda alebo poníža iných. Takéto správanie zasahuje do schopnosti vykonávať prácu alebo získať službu. Obťažovanie je jedným z druhov diskriminácie. Obťažovanie je považované za diskrimináciu, keď sa nechcené správanie, ktoré je založené na hociktorom z vyššie spomínaných dôvodov uskutoční za účelom alebo s účinkom potupenia ľudskej dôstojnosti a vytvorenia zastrašujúceho, nepriateľského, znevažujúceho alebo útočného prostredia.

Dobré mravy

Na základe expertných stanovísk šiestich významných právnych inštitúcií v Slovenskej republike a po rozsiahlej analýze existujúcej judikatúry sa dospelo k záveru, že zachovanie pojmu „dobré mravy“ v antidiskriminačnom zákone je vhodné. Tento pojem je známy už z rímskeho práva ako „boni mores“ a vyskytuje sa napr. aj v českom, nemeckom, rakúskom a francúzskom právnom poriadku.

V Slovenskej republike sa okrem antidiskriminačného zákona využíva v mnohých iných významných právnych predpisoch ako napr. Občiansky zákonník, Obchodný zákonník, Zákonník práce a pod.. Kvalitatívna a kvantitatívna analýza judikatúry súdov Slovenskej republiky potvrdzuje, že použitie pojmu „dobré mravy“ významne rozširuje ochranu subjektov práva. Má význam aj v antidiskriminačnom zákone, aby sa rozšírila ochrana pred diskrimináciou aj z tohto pohľadu.

K namietanému nedostatku vymedzenia pojmu „dobré mravy“ je potrebné uviesť, že tento pojem slúži na výklad jednotlivých ustanovení vyššie uvedených zákonov v praxi. Posúdenie konkrétneho obsahu pojmu „dobré mravy“ patrí s ohľadom na okolnosti jednotlivého prípadu výlučne súdu.

Dobré mravy sú posudzované vždy vzhľadom k danému času, danému miestu s prihliadnutím na všetky okolnosti a povahu konkrétneho prípadu. Vo všeobecnosti možno hovoriť o pravidlách morálneho charakteru všeobecne platných v demokratickej spoločnosti, v ktorej sa uplatňuje a presadzuje vzájomná slušnosť, ohľaduplnosť a vzájomné rešpektovanie. V rôznych obdobiach a za rôznych okolností sa mravné pravidlá hodnotia rozdielne, t.j. podliehajú zmenám v závislosti od konkrétneho spoločenského vývoja a do popredia teda nevystupuje ani tak subjektívny názor účastníka ako spoločenské objektívizované hodnotenie.

Definícia dobrých mravov vyplýva aj zo súdných rozhodnutí, ktoré dobré mravy chápu ako súhrn určitých etických a kultúrnych noriem spoločnosti, ktoré sú trvalou a nemennou súčasťou ľudskej spoločnosti a spolu so spoločnosťou podliehajú vývoju. Každý konkrétny

potenciálny rozpor s dobrými mravmi je potrebné hodnotiť individuálne, avšak pohľadom objektívizovaným opierajúcim sa o celospoločensky akceptovaný postoj (štandardy noriem slušného chovania).

Keďže sa jedná o tzv. výkladové pravidlo, definícia pojmu „dobré mravy“ ani v antidiskriminačnom zákone nie je možná.

Súčasná situácia v SR

Súčasná inštitucionálna sústava ochrana ľudských práv v SR zabezpečuje ochranu obetí porušenia ľudských práv, kde diskriminácia patrí dvomi štátnymi inštitúciami. Ide o Verejného ochrancu ľudských práv a Slovenské národné stredisko pre ľudské práva. Ich základné kompetencie sú ďalej uvedené.

Pôsobnosť verejného ochrancu/ochrankyne práv v SR

Verejný ochrancu práv nemôže zrušiť alebo zmeniť rozhodnutie žiadneho orgánu. Môže príslušný orgán upozorniť, že jeho rozhodnutie alebo konanie je nesprávne alebo je nečinný. Je realizátorom tzv. „nežného práva“, v rámci ktorého svojou autoritou a apeláciou na príslušné orgány zabezpečuje výkon svojej pôsobnosti.

Na verejného ochrancu práv sa môže obrátiť **každý** (bez ohľadu na vek, sociálny status, spôsobilosť na právne úkony či iné kritérium), **kto sa domnieva, že pri konaní, rozhodovaní alebo nečinnosti orgánu verejnej správy boli porušené základné práva a slobody v rozpore s právnym poriadkom alebo princípmi demokratického a právneho štátu.**

Inštitút verejného ochrancu/ochrankyne práv v SR nespĺňa požiadavky v celom spektre výskytu diskriminácie pomoci obetiam pred a po diskriminácii.

Pôsobnosť Slovenského národného strediska pre ľudské práva

Prijatím zákona č. 136/2003 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva (Stredisko) a zákona č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach, o ochra-

ne pred diskrimináciou a zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon), sa rozšírili úlohy Strediska, ktoré je nezávislou právnickou osobou v oblasti ochrany ľudských práv a základných slobôd, vrátane práv dieťaťa.

Pôsobnosť

Úlohou Strediska je komplexné pôsobenie v oblasti ľudských práv a základných slobôd, vrátane práv dieťaťa. Pre splnenie základných úloh Stredisko sústreďuje svoju činnosť na tieto hlavné oblasti:

- monitoruje a hodnotí dodržiavanie ľudských práv a dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania podľa antidiskriminačného zákona,
- zhromažďuje a na požiadanie poskytuje informácie o rasizme, xenofóbii a antisemitizme v Slovenskej republike,
- uskutočňuje výskumy a prieskumy na poskytovanie údajov oblasti ľudských práv, a základných slobôd, vrátane práv dieťaťa, zhromažďuje a šíri informácie v tejto oblasti,
- pripravuje vzdelávacie aktivity a podieľa sa na informačných kampaniach s cieľom zvyšovania tolerance spoločnosti,
- zabezpečuje právnu pomoc obetiam diskriminácie a prejavov intolerance,
- vydáva na požiadanie fyzických osôb alebo právnických osôb alebo z vlastnej iniciatívy odborné stanoviská vo veciach dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania podľa antidiskriminačného zákona,
- poskytuje knižničné služby a
- poskytuje služby v oblasti ľudských práv.

Stredisko sa zaoberá poskytovaním právneho poradenstva v otázkach diskriminácie, pri prejavoch intolerance a v prípadoch porušovania zásady rovnakého zaobchádzania pre všetkých obyvateľov Slovenskej republiky a je podľa zákona tiež oprávnené na požiadanie zastupovať účastníka v konaní vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania. Stredisko každoročne vydáva Správu o dodržiavaní ľudských práv v Slovenskej republike.

Právomoci

- Zabezpečovanie právnej pomoci obetiam diskriminácie a prejavov intolerance.

- Zastupovanie na základe plnej moci v konaní vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania.
- Právo požiadať súdy, prokuratúru, iné štátne orgány, orgány územnej samosprávy, orgány záujmovej samosprávy a iné inštitúcie, aby v určenej lehote poskytli Stredisku informácie o dodržiavaní ľudských práv.

Poskytovaná pomoc

Na Stredisko sa môže obrátiť každá fyzická alebo právnická osoba, ktorá sa cíti byť diskriminovaná konaním, alebo nečinnosťou vyššie uvedených inštitúcií. Je potrebné, aby pri podávaní podnetu sťažovateľ vyplnil všetky potrebné údaje a predložil všetky relevantné súvisiace podklady.

Spolupráca

Stredisko môže o poskytnutie informácií o dodržiavaní ľudských práv požiadať aj mimovládne organizácie, ktoré pôsobia v oblasti ľudských práv a základných slobôd vrátane práv dieťaťa a dohodnúť sa s nimi o spôsobe a rozsahu poskytovania týchto informácií.

Inštitút Slovenského národného strediska pre ľudské práva v súčasnosti neplní naplno ani funkcie poradenstva v oblasti ľudských práv. V prípade zastupovania pred súdom obetí diskriminácie nezastupuje obeť, kde je diskriminácia spojená s porušením práv v rámci pracovného procesu.

Výsledky prieskumu v rámci projektu

V súčasnosti sa môže využívať ako forma riešenia diskriminácie súdna cesta, mediácia alebo obeť diskriminácie sa obracajú na mimovládne organizácie pracujúce v tejto oblasti. Jedným z okruhov otázok boli v dotazníku týkajúce sa preferencie formy vyriešenia sporov k rodovej diskriminácii. V tabuľke sa uvádza priemerná hodnota formy riešenia sporu podľa preferencií respondentov v rámci výskumu v projekte.

Formy riešenia sporov k rodovej diskriminácii

Postup riešenia sporov

Súdna cesta	4
Mediácia odbornou organizáciou	3
Mimosúdne konanie účastníkov sporu	4
Mimosúdne konanie účastníkov sporu pomocou špecializovaných poradenských centier, pomocou nezávislej pomoci	4

Známka 5 znamená najvyššiu hodnotu výberu preferencie formy riešenia v škále 1-5.

V odpovediach sa neprejavila preferencia ani jednej metódy. Odpovede vyplývajú podľa slov respondentov/tiek z neistoty v postupy súdov, a preto najmä obeť diskriminácie uprednostňujú naraz viaceré postupy napr. súdna cesta, ale tiež poradenstvo v odborných organizáciách.

Názory právnych zástupcov/kýň:

Silné stránky: V prípade mediácie a mimosúdneho konania treba kladne hodnotiť istú ústretovosť a sebakritiku zo strany porušovateľa, kratší čas potrebný na dosiahnutie vyriešenia sporu touto formou a to bez súdnych poplatkov. V prípade ingerencie špecializovaných poradenských centier, resp. nezávislých organizácií je kladnou stránkou možnosť širšej medializácie prípadu a tým aj plnenie istého výchovného účelu ako aj prevencie.

Názory obetí diskriminácie:

Silné stránky: nádej na spravodlivosť a finančné odškodnenie ak sa toho obeť dožije.

Názory právnych zástupcov/kýň:

Slabé stránky: V prípade riešenia sporu týkajúceho sa rodovej diskriminácie súdnou cestou je nevýhodou časová náročnosť, finančné náklady obeť spočívajúce v povinnosti platiť súdny poplatok a prípadne aj trovy právneho zastúpenia. Protistrana aj v prípade svojho neúspechu a úspechu obeť v súdnom konaní často neprejaví žiadnu sebakritiku a k obeť sa naďalej správa diskriminačne.

Názory obetí diskriminácie:

Slabé stránky: Financie nutné na súdne poplatky pri súčasnom ohrození príjmu z práce, mienka okolia (odstup), vyhorenie, skončený ďalší kariérny rast, znemožnenie a následné problémy v manželstve a rodine, tlak okolia aj v práci na stiahnutie obvinenia a dožadovania sa svojich práv, bezradnosť, často pomoc aj MVO za veľké peniaze...

Záver

Na základe výsledkov z projektu môžeme poukázať nato, že na Slovenku zatiaľ nemáme spracovaný ucelený podklad pri prípravu vzdelávania kompetentných pracovníkov v tejto oblasti. Je to výsledok analýzy sekundárnych vstupov pre prípravu vzdelávania. Tieto zistenia potvrdzujú tiež osobné skúsenosti respondentiek z praxe. Doteraz spracované materiály sa zameriavajú na najmä právne aspekty prípadov a neriešia a nevzdelávajú odborníkov v tom, že ich poučia o dopadoch diskriminácie na obeť napr. rodovej diskriminácie. Výsledky teda poukazujú na potrebu riešiť túto problematiku, aby pri príprave vzdelávania už mali lektori k dispozícii príklady z praxe aj v slovenskom práve a v slovenskej realite života. Z primárnych údajov vyplýva, že dopadmi diskriminácie na osobný život obeť sa doteraz u nás nikto nezaoberal. respondentom/tkám boli z reality najmä známe skutočnosti s väzbou k pracovnému životu.

Literatúra

- BOURDIEU, P. (2000): *Nadvláda mužů*. Praha: Karolinum
- CONNELL, R.W. (2002): *Gender*. Cambridge: Polity Press
- Dáta o rovnosti v slovenskej realite: EQUILIBRIA, s. r. o., Za rozmanitosť proti diskriminácii, 2010, ISBN 978-80-8143-053-4, (CD)
- Discrimination in the European Union, Special EUROBAROMETER 263, Report "Discrimination in the European Union" CD, 2007

ELLIS, E. – WATSON, P.: *EU Anti-Discrimination Law*, Oxford University Press, Incorporated, 2005, ISBN 0199266832, 9780199266838, 401 strán

FILADELFOVÁ, J.: *Existujúci stav a potreba dať za oblasť rodovej rovnosti: Deficity a možnosti zlepšenia* In: *Dáta o rovnosti v slovenskej realite* : EQUILIBRIA, s. r. o., Za rozmanitosť proti diskriminácii, 2010, ISBN 978-80-8143-053-4, (CD)

FILADELFOVÁ, J.: *Ženy a muži v práci a rodine. Prečo je užitočná rodová perspektíva v ekonómii*. In: *Cviková, J. (ed.), Rodová perspektíva v ekonómii. Aspekty mocenských vzťahov*. Bratislava : Aspekt, 2010. s. 77 – 106.

How to present a discrimination claim: Handbook on seeking remedies under the EU Non discrimination Directives, Luxembourg, Publications Office of the European Union, 2011, ISBN 978-92-79-18268

KIŠOŇOVÁ, J.: *Rodové stereotypy v učebniciach*, DP, UK Bratislava, 2005, 104 s.

Právne aspekty rovnakého zaobchádzania v slovenskej realite, Editor Marián Filčík, EQUILIBRIA, s. r. o., 2010, ISBN 978-80-8143-052-7 (CD)

STRAKA, P.: *Primerané finančné zadostučenie*, In: *Právne aspekty rovnakého zaobchádzania v slovenskej realite*, Editor Marián Filčík, EQUILIBRIA, s. r. o., 2010, ISBN 978-80-8143-052-7 (CD)

ŠMAUSOVÁ, G. (2002): *Proti tvrdošijné predstave o ontické povaze gender a pohlaví*. In: *Sociální studia* 7, 2002, FSS MU, Brno

TOBLER, CH.: *Voies de recours et sanctions dans le droit de non-discrimination de la communauté européenne*, Commission européenne, direction générale de l'emploi des affaires sociales et de légalité des chances, 2005 (CD)

on-line zdroje:

www.gender.sk

www.diskriminacia.sk

www.vop.gov.sk

www.snsip.sk

Mária Behanovská

Národná prezentácia umenia handicapovaných umelcov SR 2014

Slovenská agentúra na podporu zdravotne postihnutých občanov SR usporiadala od 24.2.2014 do 3.3.2014 v historických priestoroch radnice v Banskej Bystrici „Národnú prezentáciu umenia handicapovaných umelcov SR 2014“.

Slávnostná vernisáž sa uskutočnila 24.2.2014 za účasti predsedníčky VIPA SK Bc. Márie Behanovskej, JUDr., Jany Laššákovéj podpredsedníčky NR SR, viceprimátorky mesta Doc. Kataríny Čižmárovej a iných hostí.

Predseda Slovenskej agentúry na podporu zdravotne postihnutých občanov SR privítal prítomných.

Mária Behanovská

Ženy do voza a aj do koča

Dôležitým predpokladom pre hodnotenie situácie v oblasti rodovej rovnosti je dostatok relevantných údajov. V Slovenskej republike sa síce stavu v oblasti rovnosti príležitostí žien a mužov začala venovať pozornosť, ale zatiaľ sa nepodarilo uviesť do praxe konkrétne účinné nástroje sledovania situácie v tejto oblasti. V štatistike sa sledujú údaje o zastúpení žien v politickej a riadiacej podnikovej oblasti, sledujú sa mzdy žien, ale nesleduje sa situácia o pozícii ženy komplexne a to v práci, v rodine a v spoločnosti. Najdôležitejšia úloha pred výskumom preto spočíva v zavádzaní rodovo špecifického prístupu do všetkých postupov vyhodnocovania sociálnoekonomického situácie a vytýpanie ukazovateľov pre hodnotenie rodovej situácie v Slovenskej republike.

Ciele projektu

Scitlivieť spoločnosť a profesné skupiny pre vnímanie rodovej nerovnosti a odstránenie stereotypov cieľovými výstupmi výskumu o úspešných ženách určeným pre kandidátky do rozhodovacích pozícií a ich podporovateľov a implementovanie programov a osvetových aktivít na základe výskumu, ktoré zabezpečia vykorenenie tradičných stereotypov o rodových rolách mužov a žien v rodine, na trhu práce. Cieľom projektu je poukázať na súčasnú pozíciu slovenských vidieckych žien v spoločnosti v rodine a tiež na ich túžby a sny.

Čiastkové ciele projektu budú plniť a podporovať udržateľnosť hlavného cieľa takto:

- Pozdvihnutie vedomostnej úrovne skupiny žien žijúcich na vidieku. Prostredníctvom aktivít neformálneho vzdelávania, výskumom v oblasti rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí, vyššiu účasť v rozhodovacom procese implementovať postupy eliminujúce vplyv stereotypov.
- Zvyšovanie povedomia širokej verejnosti o ľudských právach vrátane podpory dialógu štátu s občianskou spoločnosťou a dialógu v rámci občianskej spoločnosti.
- Zhromažďovanie, analýza a šírenie objektívnych, spoľahlivých a porovnateľných informácií o stave ľudských práv na Slovensku v rodovej rovnosti a tiež výskumu a analýz v oblasti rodovej rovnosti vrátane zabezpečenia porovnateľnosti a spoľahlivosti údajov.

Cieľové skupiny

Primárna cieľová skupina – scitlivenie zástupcov organizácií so zameraním na ciele projektu vo vidieckej politike:

- Mimovládne organizácie.
- Predstavitelia miestnej samosprávy.
- Predstavitelia zamestnávateľských organizácií.

Sekundárna cieľová skupina – skupina, ktorú projekt potenciálne ovplyvní:

- Ženy žijúce na vidieku, aktívnych občanov – aktívne občianky

Opodstatnenosť zamerania výskumu v projekte vyplýva z potreby zamerať sa na príčiny rodovej segregácie. Hlavné príčiny rodovo špecifickej pracovnej segregácie sú:

- pretrvávajúce stereotypy o primárnom určení ženy pre súkromnú sféru (domácnosť),
- rodovo stereotypná socializácia,
- rodovo segregované odbory vzdelávania,
- spájanie zodpovednosti za starostlivosť o deti a domácnosť s rolou ženy,
- prežívajúce stereotypy o typicky mužskej a ženskej práci/profesii; obsah a charakter niektorých druhov práce (práca vnímaná ako nevhodná pre ženy).

Zamestnávateľia, sociálni partneri a ďalší aktéri v SR nemajú v explicitnej podobe definovanú samotnú politiku rovnosti príležitostí a preto je potrebné sústrediť sa predovšetkým na zmenu stereotypných rodových postojov. Aktivity projektu preto budú zamerané na:

- budovanie databázy za oblasť rovnosti príležitostí žien a mužov a založenej na výskume ako aj získavaní rodovo diferencovaných údajov v oblasti rovnosti žien a mužov na trhu práce;
- vytváranie podmienky pre rozvoj osobnosti a pracovné uplatnenie žien s menšími rozvojovými šancami (ženy žijúce na vidieku, ženy rómskeho etnika, nezamestnané ženy, ženy nedostatočne pripravené na svoju materskú rolu, ženy so zdravotným postihnutím)

Aktivity projektu

Aktivita – Riadenie projektu

- Práca projektového tímu spojená zo všetkými aktivitami počas realizácie. Oslovovanie aktívnych vidieckych žien. Spoznávanie cieľovej skupiny výmenou skúseností, príbehov, okolností v ktorých žijú a pracujú vybrané ženy. Zosumarizovanie zistených informácií.
- Príprava odborných materiálov a propagácie projektu
- Vypracovanie expertmi odborných manuálov k príkladom dobrej praxe pre prekonanie diskriminácie, pre postupy ako identifikovať jednotlivé formy diskriminácie.

Aktivita – Výskum

Experimentálny materiál sa získava osobnými rozhovormi s úspešnými ženami vyhodnotenými počas 12 rokov súťaže Vidiecka žena. Dotazník bude zameraný na analýzu príležitostí pre ženy, keď sa poukáže na skutočnosť či existujú rozdiely v ponímaní životného režimu (denný režim, prístup k najnovším výtobným technikám, postoje a názory k pozícii ženy v práci, spoločnosti, rodine a osobný život...) rôznymi skupinami žien podľa pracovnej činnosti a voči ostatným ženám. Dotazník by mal odhaliť časť príčin súčasnej nerovnosti. Dotazovanie bude pozostávať z troch častí:

- Inštruktážna časť k dotazníku – obsahuje inštrukcie pre respondenta a respondujúceho ako má byť dotazník vyplnený.
- Meritórna (vecná) časť dotazníka – Rozdelenie je do viacerých blokov charakterizujú-

cich životný režim a postoje žien. V každej samostatnej oblasti dotazníka budú uvedené vybrané sledované vlastnosti, ktoré budú selektované na základe sekundárneho prieskumu dostupných literárnych zdrojov.

- Identifikačná časť dotazníka – obsahuje identifikačné údaje o respondentovi. Jedná sa o socio-demografické údaje ako pohlavie, veková kategória, pracovná a príjmová kategória, bydlisko.

V dotazníku budú použité uzavreté, polouzavreté a otvorené otázky. V meritórnej časti budú použité polouzavreté otázky, aby respondent mohol doplniť takú vlastnosť, ktorá je pre neho dôležitá ale nevysskytuje sa v dotazníku. Uzavreté otázky a otvorená otázka sú použité v identifikačnej časti dotazníka.

Aktivita – Príprava odborných materiálov a propagácie projektu

Vypracovanie expertmi odborných manuálov k príkladom dobrej praxe pre prekonanie rodovej nerovnosti, pre postupy prekonania bariér pôsobenia na vidieku a pre prekonanie typických stereotypov vznikajúcich napr. o „mužských“ povolaniach a zmien postojov, pre postupy ako identifikovať jednotlivé formy porušovania rodovej rovnosti.

Aktivita – seminár

Zorganizovanie prvého celoslovenského seminára v príjemnom prostredí spojený s akciami k presadzovaniu rodovej rovnosti. Seminár poskytne účastníkom základné vedomosti o rodovej rovnosti a rozšíri sociálne zručnosti smerujúce k posilneniu vzdelávania oblasti ľudských práv. Spoznajú základné atribúty rodovej nerovnosti žien, osvoja si poznatky z oblasti rodových stereotypov, získajú informácie a nástroje na lepšie rozpoznávanie existencie a účinku stereotypov v každodennej realite. Existujúce nástroje na lepšie rozpoznávanie existencie a účinku stereotypov v každodennej realite, dokážu identifikovať formy v akých rodové stereotypy pôsobia na ženy, mužov, naučia sa rozprávať, ako sa dievčatá a ženy sami zúčastňujú na ich pretrvávajúci a získajú poznatky o rizikách, ktoré rodové stereotypy spôsobujú.

Využitím zážitkových aj remeselníckych metód v zmysle hesla „spoločná aktivita, spoločná práca zbližuje „Cieľom je vzájomné spoznanie sa, povzbudenie, búranie neopodstatnených bariér a získanie odvahy na oslovenie a získanie ďalších žien na výskum a spoluprácu. Na zhromažďovanie, analýzu a šírenie objektívnych, spoľahlivých a porovnateľných informácií o stave ľudských práv na Slovensku vrátane zabezpečenia porovnateľnosti a spoľahlivosti údajov.

Cieľom je odpozorovať potreby účastníčok, reakcie, podvedomé predsudky, uvedomené nedostatky, zber informácií na spracovanie. Spracované výsledky výskumu ako aj priebeh projektu umiestniť na stránke www.vipa.sk. V tlačenej podobe v štvrtročníku Náš vidiek ISSN 1339 – 1542.

Zorganizovanie druhého celoslovenského seminára zameraného na rodové stereotypy, základy rodovo citlivej pedagogiky, deľba

práce medzi ženami a mužmi, rodičovstvo, otcovstvo, materstvo. Diskriminácia v zamestnaní, mýtus krásy, násilie páchané na ženách. Odprezentovanie výsledkov výskumu v projekte a záverečné vyhodnotenie projektu.

Cieľom seminára je posilniť ženy v ich sebauvedomení, vzájomnej súdržnosti, výmene kontaktov a pocite, že v týchto témach nie sú samé, ale majú podporu na povzbudenie aj iné ženy, ktoré ch ako osoby poznajú, s ktorými zdieľajú rovnaké zážitky a vedomosti.

Aktivita – publicita

Zabezpečenie propagácie projektu cez tvorbu propagačných materiálov a cez weby partnerských organizácií. Informačné materiály budú vytvorené tak, aby jednoducho pomohli orientovať sa v problematike diskriminácie na príklade najmä vidieckych povolání s ukážkou na príklady dobrej praxe.

Mária Behanovská

Súčasná sociálna podoba slovenskej vidieckej ženy – porovnanie

V rámci projektu Vidieckeho parlamentu „Ženy do voza aj do koča“ sa uskutočnil výskum zameraný na:

- budovanie databázy špecifických údajov za oblasť rovnosti príležitostí žien a mužov a založenej na výskume ako aj získavaní rodovo diferencovaných údajov v oblasti rovnosti žien a mužov na trhu práce;
- vytváranie podmienky pre rozvoj osobnosti a pracovné uplatnenie žien s menšími rozvojovými šancami (ženy žijúce na vidieku, ženy rómskeho etnika, nezamestnané ženy, ženy nedostatočne pripravené na svoju materskú rolu, ženy so zdravotným postihnutím a pod.).

Experimentálny materiál sa získal osobnými rozhovormi s úspešnými ženami vyhodnotenými počas 12 rokov súťaže Vidiecka žena. Dotazník bude zameraný na analýzu príležitostí

tiež pre ženy, keď sa poukáže na skutočnosť či existujú rozdiely v ponímaní životného režimu (denný režim, prístup k najnovším výtvarným technikám, postoje a názory k pozícii ženy v práci, spoločnosti, rodine a osobný život...) rôznymi skupinami žien podľa pracovnej činnosti a voči ostatným ženám. Dotazník by mal odhaliť časť príčin súčasnej nerovnosti.

Dotazovanie pozostávalo z troch častí:

- Inštruktážna časť dotazníka – obsahuje inštrukcie pre respondenta a respondujúceho ako má byť dotazník vyplnený.
- Meritórna (večná) časť dotazníka – Rozdelenie je do viacerých blokov charakterizujúcich životný režim a postoje žien. V každej samostatnej oblasti dotazníka budú uvedené vybrané sledované vlastnosti, ktoré budú selektované na základe sekundárneho prieskumu dostupných literárnych zdrojov.

- Identifikačná časť dotazníka – obsahuje identifikačné údaje o respondentovi. Jedná sa o socio-demografické údaje ako pohlavie, veková kategória, pracovná a príjmová kategória, bydlisko.

Išlo najmä o to ako u vidieckych žien:

- Získať hlbšie poznatky o ich osobnom, rodinnom stave, sociálnej situácii a pracovnej situácii a postavení, najmä čo sa týka postavenia vo vzťahu k rodu. To znamenalo najmä pochopiť ako sa každá príjemkyňa/účastníčka vníma, ako sa cíti vo vzťahu k rozhodovaciemu procesu, kedy a ako začala svoje aktivity v programe rozvoja vidieka, s akými problémami sa stretla, atď. To by umožnilo porovnať rôzne národné štartovacie body, čo sa týka prijímateľov.
- Skúmať spôsob ich života a skúsenosti prostredníctvom ich participácie v spoločnosti, v rodine, v práci...
- Identifikovať a registrovať zaujímavé prvky (ľudia, praktiky, skúsenosti, predstavy) s cieľom ich postupne zviditeľniť ako príklady dobrej praxe.

Toto porovnanie je správou, ktorá vyplynula z porovnania výskumu vo forme pohovorov (interview), ktoré sa uskutočnili s 23 slovenskými ženami v roku 2007 a v roku 2008. Dotazník bol poskytnutý ženám, ktoré sú zo slovenského vidieka a ktoré sa vyznačujú spoločenskou aktivitou vo svojom mieste bydliska. Výskum nadväzuje na výsledky dosiahnuté v rámci projektu z programu EQUAL nadnárodná spolupráca „Nové sociálne podoby vidieckych žien – NSRIW projekt). Výsledky tohto výskumu sú uvedené v tejto časti príručky. V prípade záujmu získania širšieho pohľadu na problematiku a rozšírenia výskumu nájdete vzor dotazníka ako prílohu k tomuto dokumentu.

Analýza údajov

OBJEKTÍVNY PROFIL PRÍJEMKÝŇ

V rámci projektu sa zozbierali nasledujúce údaje o objektívnom profile príjemkyň: vek, veľkosť miesta ich bydliska, rodinný stav a štruktúra rodiny alebo partnerstva, v ktorom žijú.

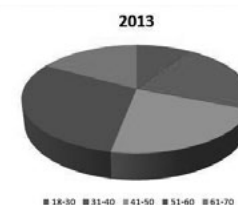
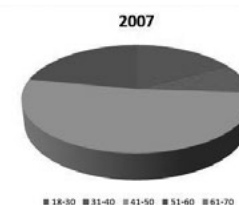
Nasledujúca tabuľka ponúka kvantitatívny pohľad na profil 46 účastníčok v tomto porovnaní v roku 2007 a v roku 2013. Osobné údaje, kto sú ženy, s ktorými sa robili rozhovory?

Vek	2007	2013	spolu
18-30	4	2	6
31-40	2	5	7
41-50	12	5	17
51-60	5	7	12
61-70	0	4	4
Celkom	23	23	46

Ako vidíme, najdôležitejšia veková skupina, najviac zastúpená medzi respondentkami je veková skupina 41-50 pre rok 2007 a v roku 2013 je to skupina žien vo veku 51-60 rokov. V tomto prípade výberové súbory podľa oblastí Slovenska neboli totožné. V roku 2007 pribudla skupina žien nad 60 rokov, ktoré sú neustále aktívnymi ženami vo svojom regióne. Tabuľka vyjadruje údaje v percentách

Vek	2007 [%]	2013 [%]	Priemer [%]
18-30	17	9	13
31-40	9	22	15,5
41-50	52	22	37
51-60	22	30	26
61-70	0	17	8,5
Celkom	100	100	

Grafické porovnanie vekovej štruktúry respondentiek v roku 2007 a v roku 2013.

Prijímateľky žijú prevažne v malých dedinách do 500 obyvateľov. Na Slovensku sú to tiež malé mestá.

Bydlisko	2007	2013	spolu
Lazy	4	0	4
Dedina (< 500 ob.)	2	17	19
Dedina (> 500 ob.)	5	2	7
Mesto	8	2	10
Okresné mesto	4	2	6
Krajské mesto	0	0	0
CELKOM	23	23	46

Väčšina respondentiek (89 %) sú vydaté ženy a 2,2% žien sú družky. Okolo 8,7 % žien je slobodných. Najdôležitejšou skupinou na úrovni Slovenska sú páry s deťmi (30,4 %) alebo páry s deťmi a inými členmi rodiny (41,3 %).

Rodinný stav	2007	2013	spolu
Slobodná	3	1	4
Vydatá	20	21	41
Družka	0	1	1
Žijúca oddelene	0	0	0
Rozvedená	0	0	0
Vdova	0	0	0
Žiadne údaje	0	0	0
Celkom	23	23	46

Štruktúra rodiny/partnerstva	2007	2013	spolu
Jedna osoba	2	0	2
Pár s deťmi	9	5	14
Pár s deťmi a s iným členom	11	8	19
Pár bez detí	0	7	7
Pár bez detí s iným členom	0	0	0
Žena s deťmi	0	1	1
Žena s deťmi a iným členom	0	1	1
Žena bez dieťaťa s iným členom	1	1	2
Celkom	23	23	46

VZDELANIE

Zo 46 žien, s ktorými sa robil rozhovor, 58,7% má stredoškolské vzdelanie. Toto je najčastejší prípad vzdelania u aktívnych žien.

Vzdelanie	2007	2013	Spolu
Žiadne	0	0	0
Základné	3	5	8
Stredoškolské	14	13	27
Bakalárske	1	1	2
Magisterské	5	4	9
Celkom	23	23	46

Profesie sú veľmi rozmanité, vrátane sociálnej pracovníčky, predavačky, pracovníčky vo výrobe, ekonómky, záhradníčky, technologičky, výrobyne pekárskych produktov, účtovníčky, právničky, učiteľky, lesníčky, sociologičky a dôchodkyň.

SUBJEKTÍVNY PROFIL PRÍJEMCOV

Skúmané subjektívne aspekty sa vzťahujú na poznatky a schopnosti, o ktorých si ženy myslia, že ich majú, na ich pracovné skúsenosti v domácnosti a verejnej sfére, ich chápanie kvality života, účasti v komunite, ich vzťahu k technológiám (stroje a ICT) a nakoniec ale nie prinajmenšom k ich očakávaniam a snom. Tieto údaje sú pravdaže viac kvalitatívne ako kvantitatívne.

ZNALOSTI A SCHOPNOSTI/ ZRUČNOSTI

Znalosti:

Najčastejšie odpovede týkajúce sa znalostí sú (**tučné písmo** často citované v obidvoch rokoch): **príroda a životné prostredie, farmárstvo – živočíšna výroba a varenie** (citované v štyroch národných správach), **pestovanie ovocia, záhradníctvo**, spracovanie ovocia, zeleniny, výroba domácich produktov, manuálna práca, **práca s ľuďmi, šitie**, písanie, ručné práce, malé opravy a predaj.

Schopnosti & oprávnenia:

Najčastejšie odpovede týkajúce sa schopností a zručností boli: „chcú sa učiť“, a odpovede týkajúce sa záväzku a zodpovednosti. Najmenej uvádzaná schopnosť bola „si dobrá rečníčka“.

PRACOVNÉ SKÚSENOSTI

Domácnosť

Najčastejšími odpoveďami v tejto skupine otázok boli:

Domáce práce, ktoré robíte...

...radý	varenie, upratovanie, žehlenie, pranie, práce v záhradke, práca so zvieratami
...neradý	umývanie okien, utieranie prachu, umývanie riadu, vysávanie

Aké domáce práce vykonávate...

...vždy?	Všetky úlohy, varenie , upratovanie, pranie, žehlenie, práce v záhrade
...niekedy?	Umývanie riadu, žehlenie, práce v záhrade
...nikdy?	Pílenie dreva, oprava traktorov áut, opravy elektrických zariadení, ťažké práce, práce so strojmi [žehlenie, upratovanie]

Starostlivosť, ktorú vykonávate...

...radý	Starostlivosť o deti, hranie sa s deťmi, vyučovanie detí a vnučky/vnukov, starostlivosť o členov rodiny
...neradý	Starostlivosť a kŕmenie starších ľudí, sprevádzanie starších ľudí k lekárovi

Akú starostlivosť vykonávate?

...vždy?	Všetky úlohy, všetku starostlivosť
...niekedy?	Starostlivosť o starších
...nikdy?	

Verejná sféra

Čo sa týka pracovných skúseností príjemkýň, na slovenskej úrovni majú skúsenosti s prácou v poľnohospodárstve alebo v **administratívnych činnostiach** v malých podnikoch, čiže sú to väčšinou ženy žijúce, pracujúce alebo inak spojené s vidieckym svetom. Veľa príjemkýň má širokú paletu pracovných skúseností.

Z aspektov najčastejšie uvádzaných ako pozitívnych prevládajú autonómia, nezávislé rozhodovanie, nezávislosť, kontakt s prírodou a ľuďmi, zoznamovanie sa s ľuďmi, **komunikácia, jednanie s ľuďmi**, získavanie skúseností, **prijímanie zodpovednosti**, tímová práca.

Z negatívnych aspektov ženy najčastejšie uvádzajú rutinu, byrokráciu, **príliš veľa práce, nedostatok času**, náročnosť práce, konkurenciu medzi ženami, nižšie hodnotenie žien než mužov, jednanie s neprijemnými ľuďmi, nezodpovednosť, nedostatočný plat za ich prácu, zlé pracovné podmienky.

Väčšina žien na Slovensku nemala konkrétnu predstavu, aký druh podnikania by mohli robiť. Boja sa ťažkostí a neúspechu. Boja sa súčasnej situácie v podnikateľskom sektore, neočakávajú pomoc od rodiny. Úspešné podnikateľky, ktoré sa vyskytli v tejto skupine majú výraznú pomoc od rodiny a podnikajú v rodinnej firme.

Z vlastných pracovných skúseností ženy zo štyroch krajín uvádzajú, že sa v podstate naučili: **odborné zručnosti**, vodcovstvo, plánovanie a organizovanie, jednanie s ľuďmi, prijímanie kritiky, byť viac otvorenými, meniť svoje vlastné názory, zvýšenie sebavedomia a sebaúcty.

Ženy cítia, že im chýbajú najmä ambície, **odvaha** riskovať, schopnosti komunikovať, **schopnosť rozhodovania**.

Na Slovensku si veľa žien myslí, že prístup k ženám podnikateľkám je rozdielny ako k mužom podnikateľom, že existuje platový strop a nerovná konkurencia. Tento názor je jednoznačnejší v súčasnom období oproti roku 2007.

Slovenské ženy – podnikateľky s ktorými sa robili rozhovory, by hlavne chceli zdokonaľiť **svoje manažérske schopnosti** a znalosti, a zdokonaľiť sa v **ovládání cudzích jazykov**.

Hlavnými uvádzanými bariérami na dosiahnutie cieľov v podnikaní je **nedostatok školení a peňazí**, vzdelania ako aj **času**, komunikácie (doprava) alebo **príležitosti**.

KVALITA ŽIVOTA

V otázke kvality života približne polovica z 46 žien, s ktorými sa uskutočnil rozhovor, bola spokojná so svojim terajším zamestnaním a tie, ktoré boli nespokojné, boli zväčša ženy, ktoré nemali žiadnu prácu. Čo sa týka ich úloh doma, vo všeobecnosti sú ženy spokojné a považujú ich za veľmi dôležité a pozitívne, aj keď poukazujú na negatívne aspekty, ako napr. že nie sú platené, nedostatok času na iné veci, ich postavenie ako „superžena“ alebo „dievča na všetko“. Ženy majú malý alebo takmer nemajú záujem o účasť v politickom dianí. **Hlavnými problémami sú vlastnosti ako plachosť, neschopnosť hovoriť na verejnosti, neschopnosť komunikácie a nedostatok voľného času.**

Niektoré očakávanie a sny vyjadrené respondentkami sú takéto:

- Mať prácu, pracovať, mať lepšiu prácu, lepšie pracovné príležitosti
- Mať viac voľného času pre seba, trochu menej pracovať
- Lepšia kvalita života
- Šanca naučiť sa nové veci, zdokonaľiť si svoje schopnosti
- Viac rovnakých príležitostí pre ženy a mužov, najmä pre vidiecke ženy
- Financie pre investovanie

ÚČASŤ V KOMUNITE

Účasť žien v komunite sa týka v podstate ich práce alebo účasti alebo členstva v združení na miestnej alebo vyššej úrovni. Ženy majú malý alebo takmer nemajú záujem o účasť v politickom dianí. Iniciatíva, sociálny záväzok a flexibilita sú hlavnými aspektmi, ktoré im pomohli v týchto aktivitách, pričom nedostatkami boli plachosť, neschopnosť hovoriť na verejnosti, neschopnosť komunikácie a **nedostatok voľného času**. Väčšina žien nemala žiadne problémy v súkromnom živote v súvislosti so svojou politickou aktivitou alebo účasťou v aktivitách komunity.

Ženy, ktoré sa zúčastnili interview, navštevovali hlavne školenia (85%), a zúčastnili sa študijných ciest nižšieho stupňa (55%) a seminárov a workshopov (50%).

Po absolvovaní týchto aktivít u väčšiny žien nastali zmeny v ich osobnom a profesnom živote. Niektoré z žien sa pustili do nových aktivít ako je štúdium, nové podnikanie, záujmy, obchodný plán. Veľa z žien uvádza, že sa naučili byť samostatnejšie v organizovaní si vlastného života, v používaní informačných technológií a v spolupráci s ostatnými ženami a členmi rodiny. Len 2 z 43 žien uvádza, že v ich živote nenastali žiadne zmeny. Je zrejme, že u väčšiny žien vzrástla sebadôvera, optimizmus, komunikatívnosť a schopnosť utvárať si vlastné názory v akejkoľvek otázke. Slovenské ženy neuvádzajú, že sú si po absolvovaní odborných podujatí k rovnosti viac vedomé rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí.

Ženy spomínajú tri typy bariér: čas a jeho zorganizovanie, rodina (starostlivosť o deti, zo-

súladenie pracovného a rodinného života, ale aj nedostatok podpory od príbuzných) a obavy (z nepoznania pomerov, z neschopnosti urobiť niečo, z pocitu hlupáka a strachu z budúcnosti). Peniaze spomína štvrtina účastníčok. Pre slovenské ženy je bariérou aj doprava a jedna uvádza aj vek. **Na otázku čo by ste odporučili ostatným ženám sa objavujú tieto postrehy: zúčastňovať sa na projektových aktivitách (pomoc ženám) a školeniach, veriť si a nebáť sa, sociálne a politicky sa angažovať, zapájať mužov do stratégií zosúladovania si pracovného a rodinného života a nepodceňovať sa.**

OČAKÁVANIA A SNY

Z uvedených výsledkov vyplýva, že na vidieku je pomerne veľa žien so stredoškolským stupňom vzdelania, no aj napriek tomu majú problém uplatniť sa na pracovnom trhu. Zmenené možnosti pracovného trhu chápajú a vyjadrujú aj snahu a potrebu učiť sa nové veci. Pri tomto sa nám do popredia dostáva otázka celoživotného vzdelávania a jeho dostupnosť aj pre vidiecke obyvateľstvo, keďže niektorým by určite pomohlo realizovať sa v podnikateľskom prostredí alebo na pracovnom trhu. Aj keď sú profesie žien rôznorodé, najviac sa živia poľnohospodárstvom a v službách (učtovníctvo, ekonomika, reštaurácie, vidiecke hotely). Na Slovensku sa väčšina vidieckych žien bojí podnikania, zo strachu z neúspechu, poprípade nemajú žiadnu predstavu v akej oblasti by mohli podnikáť. Iné uvádzajú, že nepodnikajú preto, lebo im chýbajú finančné prostriedky, potrebné školenia vzdelanie alebo čas. Ďalším problémom niektorých žien je, že aj po školeniach kde si osvoja zručnosti vo výrobe tradičných produktov majú problém pre nich zabezpečiť odbyť, pritom šikovnosť a originalita žien je markantná. Viď úspechy v súťaži Vidiecka žena.

Preto je treba upozorniť nato, že systémy podpory lokálnych a regionálnych produktov na Slovensku nie sú využívané, a preto by bolo dobré venovať sa tejto problematike najmä v súvislosti s rozvojom cestovného ruchu. Z výsledkov porovnania vyplýva, že práca s vidieckymi ženami vo forme akýchkoľvek

aktivít je pre väčšinu z nich veľkým prínosom a posunom v ich osobnom a profesnom živote.

Niektoré očakávanie a sny vyjadrené respondentkami sú nasledujúce:

- Mať prácu, pracovať, mať lepšiu prácu, lepšie pracovné príležitosti
- Mať viac voľného času pre seba, trochu menej pracovať
- Lepšia kvalita života
- Šanca naučiť sa nové veci, zdokonaľiť si svoje schopnosti
- Viac rovnakých príležitostí pre ženy a mužov, najmä pre vidiecke ženy
- Financie pre investovanie

Z aspektov, o ktorých si myslia, že projekty pre ženy ako tento môžu zlepšiť celkové postavenie vidieckych žien, uvádzajú **spoluprácu medzi ženami**, konzultácie, **školenia, výmenu informácií a nových nápadov, nové kontakty**, nové možnosti, **zlepšovanie pracovných podmienok**, dostať vidiecke ženy z izolácie, učenie sa od seba navzájom a **osobný rast**.

Mária Behanovská

Workshop pre ženy

Pre veľký záujem žien, Vidiecky parlament na Slovensku zorganizoval stretnutie pre ženy, ktoré sa zaujímajú o tému rodovej rovnosti, o zosúladienie rodinného a pracovného života. V spolupráci s KKM v Banskej Bystrici a Združením lesníčiek sme sa stretli v Krupine. Bol pozvaný aj manažér projektu z CV MPSV a R SR Andrej Klimant, ktorý predniesol správu o súčasnom stave a podmienkach Centra vzdelávania ako aj jeho perspektívy do budúcnosti. Centrum vzdelávania sa ruší, materiálne zabezpečenie jednotlivých KKM bude presunuté do Bratislavy ak sa nepodarí zmluvne zabezpečiť náhradu. Z pokračovaním projektu v súčasnej podobe sa do budúcnosti neuvažuje.

Diskusie žien počas prestávky.

Ďalej vystúpila pani M. Jezná z MPSVR SR, odboru rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí. Odovzdala prítomným pozdrav od pani O. Pietruchovej, riaditeľky Odboru rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí. Na odbore im záleží, aby sa našlo riešenie a pokračovalo sa v aktivitách v oblasti posilňovania rodovej rovnosti, aj ako rovnosti šancí pre obe pohlavia a podporovalo sa zvýraznenie rovnocenného postavenia mužov a žien v nadväznosti na rovnosť príležitostí.

Poskytla informácie o príprave, aktivitách a plánovaných výstupoch 2 národných projektov (financované z Európskeho sociálneho fondu) na podporu v oblasti prevencie

a eliminácie násilia páchaného na ženách. Poukázala na synergiu (nadväznosť výstupov) týchto projektov s ďalším projektom v oblasti prevencie násilia - ako porušovania rodovej rovnosti, ktorý má byť financovaný za pomoci Nórskeho finančného mechanizmu. Poukázala na snahu o uchopenie problematiky pomocou projektu do budúcnosti a predpokladané zabezpečenie zriadenia národnej bezplatnej linky pomoci pre ženy, ktoré zažívajú domáce násilie. Jedným z cieľov je aj vytvorenie partnerstva a podmienok spolupráce všetkých subjektov, ktoré už teraz poskytujú konkrétnu a dostupnú odbornú pomoc ženám, ktoré zažili alebo zažívajú násilie a ich deťom. Projekty tiež predpokladajú pomoc pre MVO a o. z. pracujúce v tejto oblasti, tiež vytvorenie systému vzdelávania, metódik a dostať tak služby ako viac dostupné a na úrovni uznávaných štandardov pre túto cieľovú skupinu.

Zdôraznila aj potrebu výskumov a výsledkov evidencie a štatistiky v oblasti pomoci týraným ženám. Dôležité je predložiť napr. pri príprave zákonov a návrhov zmeny opatrení pre kompetentných aj čísla napr. nemáme na Slovensku v legislatíve zadefinované „násilie na ženách“ ani „domáce násilie“, len „týranie blízkej a zverenej osoby“ v trestnom zákone, nesledujú sa a nemáme informácie o tom, koľko stojí liečenie týranej ženy (zdravotné ošetrenie, PN-ka, lieky a dôsledky – prípadná invalidita, strata zamestnania..., aj ekonomická závislosť obete a jej detí na násilnej osobe a jej

dôsledky a pod.. Chýbajú nám výskumy, čísla a údaje, čo by nám pomohlo pri zdôvodnení – argumentácii potreby zmeny riešenia tejto situácie. Použila aj citáciu slov a názvu článku od p. Farkašovej z Aliance žien: „Prečo muži bijú ženy??? Pretože môžu“. Tým poukázala na pokračujúce tolerovanie násilia našou spoločnosťou - ako porušovanie ľudských práv.

Ďalej informovala o schválení (v decembri 2013 uznesením vlády SR) v poradí už treťom dokumente, ktorým je „Národný akčný plán na elimináciu a prevenciu násilia na ženách na roky 2014 – 2019“, Akčný plán počítá aj s príspevím plnenia obsiahnutých úloh aj od jednotlivých rezortov, štátnej aj verejnej správy, VÚC, ale aj miest a obcí, v spolupráci s MVO a n. o. a združeniami, ktoré pôsobia v tejto problematike. Naša legislatíva nepozná pojem „týraná žena“ a preto ho do zákona o násilí resp. o domácom násilí potrebujeme dostať. Je zložitá argumentácia, nakoľko v posledných rokoch v SR kriminalita a počet štatisticky vykazovaných trestných činov klesá v oblasti násilia a týrania blízkej a zverenej osoby. A po kampaniach a uvedomení si svojej situácie a potreby zmeny nemáme adekvátne služby pre ženy a ich deti - obeť násilia, keď sa chcú dostať z kruhu násilia. Obete pomerne často poukazujú na nezaujem, aroganciu a bagatelizovanie násilia a dôsledkov (telesného či duševného zdravia) majú zlé skúsenosti napr. s lekárom, s poradcami, políciou, aj nedostatočnými kapacitami MVO... Je tendencia dostať problém s násilím na ženách a v rodinách bagatelizovať.

Pani M. Jezná poďakovala za vykonané aktivity v oblasti fungovania KKM a uvítala by v súčasnosti najst možnosť a spôsob pokračovania fungovania a činnosti KKM aj keď v obmedzenom režime, aj v iných napr. bezplatných priestoroch, prípadne v rámci činnosti inej organizácie, ktorá sa zhostí propagovania a aktivít v oblasti rodovej rovnosti v súlade s európskymi princípmi, smerovaním a záväzkami SR v tejto oblasti. Vyzvala organizátorky a prítomných na návrhy riešenia a možnosti udržania KKM v regiónoch, uviedla, že rada osobne odnesie návrhy a nápady z tohto stretnutia na odbor ORRRP MPSVR SR, ktoré by pomohli pri preklenutí obdobia, kým sa

Andrej Klimant z CV MPSV a R SR.

nájdu finančné zdroje na jeho pokračovanie alebo nové zabezpečenia.

Slova sa ujala pani V. Petrášová zo združenia Lesníčiek. Ako prvé položila otázku p. Klimantovi „Ako sa v projekte rátať s jeho udržateľnosťou?“ „Sama už 15 – 20 rokov chodí na rôzne akcie k téme rodovej rovnosti. V zahraničí je zvykom podporovať takéto projekty. OZ Lesníčiek spolupracovalo na dotazníku, ktorý vychádzal z výskumu IQOL prebiehajúceho v Španielsku, Taliansku a Estónsku, kde sa uvažovalo hlavne u vidieckych žien, či podnikajú alebo nie, aké sú tam politické bariéry. Ženy ktoré nepracujú, ale starajú sa o domácnosť, čo je tiež práca a deti, majú mať právo, aby sa im to zarátalo do dôchodku ako odpracované roky. Ďalej pani V. Petrášová spomenula projekt „Ženy do voza aj do koča“. Za posledných 10 – 12 rokov nenastala výrazná zmena pri samozamestnávaní žien (práca, rodina, spoločnosť, sebarealizácia). Spomenula aj svoju osobnú skúsenosť, kedy sa už niekoľko rokov súdi. Súdný spor vyhrala, napriek tomu ju opäť po skončení projektu prepustili. Organizácia naša procesnú štrbinu a jej prípad je na Najvyššom súde, ťahá sa to už 5 rokov. V súčasnosti dochádza na týždňovky zo Zvolena do Nitry, čím ako to cíti, sú porušené jej rodinné väzby. Privítala by, keby právnická obec mala v tejto oblasti väčšie znalosti, skú-

Viceprimátorka Krupiny A. Borbuliaková.

senosti a právomoci. Na záver svojho vstupu opäť položila otázku o udržateľnosti projektu. Pán A. Klimant jej odpovedal, že pre KKM nebola pri príprave plánovaná udržateľnosť. Cieľom bolo hľadať si partnerov z MVO a tiež dúfali z MPSVR SR v nadväznosť na ďalšie projekty. Pani M. Filipová z Banskej Bystrice pripomenula, že na VÚC BBSK bol vytvorený odbor sociálnych politík a rodovej rovnosti, ktorý bol však po nástupe predsedu BBSK p. Maňku na VÚC BBSK bol zrušený. Ľudia sa s tým musia stotožniť. Pani A. Borbuliaková, viceprimátorka mesta Krupina spolupodieľa na rôznych aktivitách aj k téme rodovej rovnosti. Tiež ako riaditeľka školy, chce založiť Klub žien. Nesúhlasí so zobrazovaním žien len ako sexuálneho objektu. Už viac 40 rokov pôsobí v školstve a rada by zamestnávala aj mladších ľudí, aby starší mali viac času na oddych, pretože spoločnosť zabúda, že ženy pracujú a starajú sa aj o rodinu a domácnosť.

Pani M. Jezná predstavila koncepciu, úlohy a výstupy (v powerpointovej prezentácii) Národného akčného plánu na elimináciu a prevenciu násilia na ženách na roky 2014-2019. Súčasná situácia = nedostatok dostupných, kvalitných služieb pre týrané ženy a ich deti. Finančná stratégia plánu (systémový prístup, efektívnosť, synergický efekt, trvalá udržateľnosť). Stále existuje „sklenený strop pre uplatnenie žien v manažérskych aj

politických funkciách, o vysokých funkciách sú prevažne muži, často dochádza k bagatelizovaniu násilia voči ženám zo strany práve mužov (rodovo podmienené násilie). Násilie sa vyskytuje v chatrčiach ale aj v tzv. finančne aj vzdelanostne v „lepších rodinách“.

Národný akčný plán na elimináciu a prevenciu násilia na ženách na roky 2014-2019 má spolu 63 úloh, v štruktúre zostavených do 7 oblastí:

- právny a strategický rámec, 9 úloh (o policajnom zbore 171/1993 Z. z.),
- poskytovanie pomoci a dostupné podporné služby, 11 úloh,
- metodiky a štandardy, 6 úloh,
- vzdelávanie pomáhajúcich profesií, 9 úloh,
- primárna prevencia, 14 úloh (letáky, materiály...),
- monitoring a výskum, 8 úloh,
- násilie voči ženám na pracovisku, 6 úloh.

Rodová rovnosť a násilie na ženách je vzájomne prepojené, násilie je práve porušenie rodovej rovnosti, je to nerovnosť... Jednou cieľov je aj podporovať vznik a fungovanie - bezpečné ženské domovy pre týrané ženy. Cez web = mapka pomoci služieb a zariadení pre týrané ženy je nevhodné regionálne pokrytie a zastúpenie služieb napr. na juhu SR je ich nedostatok - teritoriálna diskriminácia, kedy ženy zo vzdialenejších miest nemajú ako vyhľadať pomoc (informácie, financie, strach aby sa o snahe a pomoci nedozvedela násilná osoba....

Po obede pokračovalo stretnutie diskusiou. Za Informačné centrum mladých: čerpanie prostriedkov z fondu, ale ich udržateľnosť je žiaduca.

Pani M. Behanovská sa ich spýtala, či sa stretli s prípadom násilia v rannom štádiu partnerstva. Odpoveď: Každé ICM sa zaoberá vlastnou činnosťou, napr. oni majú sociálne poradenstvo a áno, pomáhali už aj v takomto prípade. Našťastie bol ojedinelý.

Pani A. Borbuliaková viceprimátorka mesta Krupina u nich na meste majú v pláne zriadiť poradenské miesto pre ženy z okolitých dedín ako spádovú oblasť, a tiež by využili knižnicu.

Pani M. Jezná vyslovila názor, že rozhodnutie ako naložiť s majetkom KKM bude mať

a prináleží len Centru vzdelávania MPSVR SR a bude na ňom, ako sa pripraví a rozhodne. Či napr. pripraví preberacie dohody resp. zmluvy s novými partnermi (ktorí prejavia záujem) v krajoch na dočasné udržanie činnosti KKM do nového finančného zabezpečenia, a pripraví to ešte v priebehu mesiaca februára a marca 2014. Na základe žiadosti o spoluprácu rozhodne, potvrdí cez písomnú zmluvu o prevzatí a udržateľnosti určitých atribútov z KKM, určia sa podmienky, za ktorých sa môže dočasne „prenechať“ majetok z NP IRR, hlavne knihy z knižnice KKM, aby zostali aspoň čiastočne vytvorené v regiónoch podmienky na to, aby projekt mohol pokračovať aj ďalej (aj po skončení NP IRR k 31. marcu 2014), ale v súčasnosti bez finančnej podpory MPSVR SR. Alebo Centrum vzdelávania MPSVR SR sa rozhodne k termínu ukončenia NP IRR zvestiť majetok z KKM v sídlach krajov do centra v Bratislave a rozhodne o jeho využití inakšie. O tom (spôsobe a postupe ukončenia projektu a výstupov) by malo Centrum vzdelávania MPSVR SR rozhodnúť a informovať KKM

aj ORRRP čím skôr resp. pomôcť aktivizovať v regiónoch potencionálnych partnerov na dohodu o dočasnom prevzatí

Pani M. Behanovská pripomenula, že aj pri knihách musí byť vyškolený človek, znalý problematiky. Bolo by plytvaním ľudských kapacít, kedy sa nenašlo riešenie pokračovať. Máme slušne vybavené knižnice, počítače, tlačiarne, adresáre, kontakty. Stránka NP IRR je zaplnená aktivitami, odbornými prednáškami, ponukou lektoriek. Ako chcete zabezpečiť tieto témy v budúcom programovacom období? Máme vyškolené kapacity manažérov, asistentky, konzultantky, bola by škoda ich nechať odísť inde a po krátkom čase všetko budovať nanovo. Pani A. Borbuliaková navrhla aby sme sa nevzdialili od danej témy RR, treba odborné poradenstvo, špecializované pracoviská, ale tiež zaručiť dôvernitosť informácií, uverejňovať konkrétne príklady, veľa ľudí sa obracia o radu telefonicky na linku 112 a 155.

Záverom pani M. Behanovská poďakovala účastníkom stretnutia za účasť a plodnú diskusiu.

Vandrovalo vajce...

OZ Vidiecky parlament na Slovensku v spolupráci s Hornonitrianskym múzeom v Prievidzi.

VYHLASUJE 4. ROČNÍK CELOSLOVENSKEJ PREHLIADKY VÝROBCOV KRASLÍČ,

ktorá sa bude konať

V DŇOCH 15. APRÍLA – 16. APRÍLA 2014 V HORNONITRIANSKOM MÚZEU V PRIEVIDZI

Zúčastniť sa jej môžu výrobcovia, ktorí sa venujú výrobe kraslíc viac ako tri roky. Prehliadka kraslíc bude v piatich kategóriách.

Použité techniky kraslíc:

1. maľované
2. drôtované
3. vyškrabávané
4. voskované + batikované
5. olepovaná technika – slama, bavlnky, látka, sitina

Poslať môžete po 3 kusy z každej techniky na adresu:

Ľudmila Bátorová, Uhlíštná 42/651, 971 01 Prievidza 5
Termín doručenia: 28.3.2014

Po ukončení prehliadky budú zaslané kraslice prenechané Hornonitrianskemu múzeu v Prievidzi ako pamiatka na podujatie a budú tam vystavené.

Doručené výrobky budú posudzovať návštevníci.

Upozornenie pre výrobcov: Prosíme dodržať vyhlásené techniky. Pokiaľ zašlete inú techniku ako je v propozíciách, tento výrobok nebude súčasťou prehliadky.

Sprievodné podujatia:

Výstava kraslíc, prednášky o jednotlivých druhoch a technikách kraslíc, tvorivé dielne

Kontakt:

Ľudmila Bátorová, **tel.:** 0905 448 815,
e-mail: ludmilabatorova@gmail.com
Mária Behanovská, **tel.:** 0915 446 538,
e-mail: mbehanovska@stonline.sk

Sme pripravení?

Všade okolo nás je v tejto dobe vôľa pomáhať všetkým, ktorí to potrebujú, počúvame o rôznych charitatívnych aktivitách, koncertoch, ktorých výťažok je určený na pomoc odkázaným. Škoda, že len v tomto čase je to tak intenzívne, že to snád prejde kožou aj tých, ktorí to až tak nevnímajú. Aj za to vďaka. Nedá mi ale nenapísať o svojej nedávnej skúsenosti, ktorá ma donútila zamyslieť sa nad systémom tejto pomoci alebo možno to bol výsledok mojej nepripravenosti alebo naivity? Ponáhľala som sa na jedno stretnutie v Košiciach, cestou k autu som začula krik nejakého páru na ulici, keď som sa bližšie prizrela zbadala som malé dieťa, ktoré sa im motalo pomedzi nohy. Keď prišli bližšie ihneď začala matka prosiť o nejaké peniaze, že žijú na ulici a nemajú na jedlo. Pri pohľade na polotvár jej partnera (tvár si skrýval vetroukou), som zazrela, že je buď po bitke alebo trpí nejakou kožnou chorobou. Muž stál oďďaleč a čakal na výsledok „boja“ jeho partnerky. Pri pohľade na malé dieťa, ktoré sa dívalo na mňa smutnými očami, som sa rozhodla, že nejaké peniaze dám. Určite všetci máte s týmto skúsenosť, darmo sa nám prízvukuje, že to nie je dobré, pretože aj tak tie peniaze idú na alkohol alebo drogy, že na to sú rôzne charitatívne organizácie a služby. Avšak pohľad na malé podvýživéne dieťa, ktoré v chladnej sychravej zime nemalo ani čiapku, rukavice a šál, mi nedal. Najprv do mňa vošla zlosť na túto ženu, ktorá mala také odhodlanie získať si odo mňa nejaké peniaze a kľudne nechá dieťa vystavené za nechty lezúcej zime. Neskôr mi prebleslo hlavou, že možno len bojuje pre jedlo pre svoje dieťa. Euroví mincu som dala do chudých ručičiek dieťaťa s tým, že som dôrazne žiadala, aby okamžite išla na charitu a zabezpečila pre dieťa teplé oblečenie a za peniaze nech kúpi niečo dieťaťu jesť. Už počas môjho dôrazného prízvukovania tejto požiadavky, som si uvedomovala zbytočnosť týchto slov. Táto žena sa už nevystraší z ničoho, jej úloha je

dennodenné prežitie. Dlho som stála a dívala sa za odchádzajúcim párom a keď som videla, ako muž berie dieťaťu mincu, bolo mi zo seba a všetkého okolo nanič. Proste som nevedela urobiť nič, zúfalá a plná bolesti a smútku v duši som odišla na pracovné stretnutie, ale nepríjemný pocit mi ostal. Cestou na parkovisko som pohľadom hľadala pár, že zoberiem dieťa niekam najesť sa a že mu dám šál, na ktorý som si spomenula, že ho nosím v aute. Už som ich nevidela. Matkine slová, že bývajú na ulici, boli pre mňa nepredstaviteľné a nevedela som, či to je len citové vydieranie alebo skutočnosť. Ak je to skutočnosť, ako je možné, že v Košiciach existuje niekde malý chlapec, ktorý vidí svoju matku ako v sprievode evidentného alkoholika – možno manžela, priam agresívne žobre peniaze, pričom možno práve prítomnosť dieťaťa je podpora pre vyšší úspech? Kde sú tie charitatívne organizácie, ktoré majú vo vienu ohotu a poslanie pomáhať slabým a chudobným? Hanbím sa, že som nevedela v tej chvíli viac tomu dieťaťu pomôcť. Plná televízia nápadov na darčeky, reklamy nás pohlcujú a v tej chvíli mi všetky tie „ťahy“ prišli ako výsmech, je tu malý tvor, ktorý chce teplo a jedlo, aké darčeky? Čo to je za doba, čo sme za ľudia, keď takéto niečo dopustíme? Nie je čas premyslieť systém ochrany a pomoci týmto ľuďom tak, aby sme na tieto situácie boli viac pripravení a videli, že naša pomoc je zmysluplná? Možno tento článok nie je o vidieku, ale určite sa dotýka reality, s ktorou sa stretávame a určite mnohí tento problém vidia ako nedoriešený. Kde je lekár, škola, sociálny odbor, atď.? Kto tomu dieťaťu pomôže, aby dostalo aspoň raz denne najesť a nechodilo v surovej zime v tenkej vetrovke a zovreté rúčky si hrialo vlastným dychom? Oči jeho matky odrážali tvrdý boj tejto ženy o prežitie, prežitie pri partnerovi, bez ktorého asi nevie alebo nemôže žiť, až z nej išiel strach. Aj to je „prax“ rodovej rovnosti, o ktorej v tejto dobe toľko rozprávame.

Leader môže priniesť na Oravu milióny eur

Šanca je, len ju netreba premrhať. Oravci by sa mali začať pripravovať čo najskôr.

HABOVKA. O vytvorenie miestnej akčnej skupiny a získanie peňazí z eurofondov sa hornoravské obce snažili už pred šiestimi rokmi. Vtedajší strategický dokument však neuspel. Možnosť zabojovať o milióny je tu opäť.

Nové podmienky

Prístup Leader je spôsob aktivizácie vidieckych komún. Podporuje ho Európska komisia. Uchádzať o dotácie sa môžu obce, podnikatelia i občianske združenia, ktorí sa spoja a vytvoria strategický dokument rozvoja celého územia.

„Podmienkou na vytvorenie akčných skupín v tomto programovom období je minimálna účasť siedmich obcí, ktoré sú prepojené katastrami a žije v nich minimálne 10tisíc a maximálne 150tisíc obyvateľov,“ povedal Michal Strnál, riaditeľ Agentúry pre regionálny rozvoj Sever.

Podpora domácich

V predchádzajúcom programovom období únia podporila 29 miestnych akčných skupín na Slovensku, len dve z nich sa nachádzajú v Žilinskom kraji. Každá dostala viac ako dva milióny eur. V minulosti išlo gro európskych peňazí obciam. Po novom sa však budú môcť o peniaze uchádzať aj podnikatelia, neziskové organizácie, takmer ktokoľvek pôsobiaci v súkromnom sektore. Zapojiť by sa mali aj do prípravy strategického dokumentu. „V predošlom období veľa šancí získať peniaze nemali, keďže takmer všetky skončili v samosprávach, no teraz je to pre nich oveľa výhodnejšie, mohli by sa zaktivizovať a zapojiť,“ hovorí predseda agentúry.

Klesne však dotácia aj spôsob jej prerozdelenia. „Európska únia pridelí peniaze podľa

Oravská strana Tatier, foto Pavol Borodovčák.

veľkosti územia a počtu obyvateľov,“ hovorí Michal Strnál. „Odhadujeme, že celková výška dotácií bude medzi 1,5 až 1,8 milióna eur pre skupinu.“

Schvaľovanie doma

Ak niektorá miestna akčná skupina uspeje a dostane peniaze, postupne bude vyhlasovať výzvy. „Peniaze ľudia nebudú musieť žiadať na ministerstvách,“ hovorí Michal Strnál. „O ich pridelovaní a rozdeľovaní sama rozhodne miestna akčná skupina.“

Agentúra Sever upozorňuje samosprávy, že ak sa chcú zapojiť do programu Leader, mali by s prípravou potrebného dokumentu začať čím skôr. „V tomto programovom období nebude toľko možností žiadať peniaze, ako bolo doteraz, preto treba kúsiť získať dotáciu pre celé územie.“

Jedna výzva na predkladanie žiadostí by mala vyjsť budúci rok, druhá zrejme začiatkom roku 2016. „Do konca roku 2016 musia byť vybrané všetky miestne skupiny.“

19.02.2014; TASR

SR by mala dostať od EIB úver 120 miliónov eur na rozvoj vidieka

Úver bude môcť SR čerpať maximálne v troch tranžiach do 30. novembra 2015. Podmienky tranže, ako sú jej výška, typ úrokovej sadzby či splatnosť, budú stanovené až v čase čerpania.

BRATISLAVA 19. FEBRUÁRA (TASR) Európska investičná banka (EIB) by mala Slovensku poskytnúť úver vo výške 120 miliónov eur na projekty v rámci Programu rozvoja vidieka SR pre roky 2007 až 2013. Návrh dohody o financovaní predložil na dnešné rokovanie vlády minister financií Peter Kažimír (SmerSD) a kabinet ho odsúhlasil.

„Jednou z priorit EIB je aj mitigácia (zmierenie) klimatickej zmeny, pri ktorej sektor lesníctva a rozvoja vidieka zohráva významnú úlohu,“ uvádza sa v predkladacej správe. Cieľom programu je prispieť ku konkurencieschopnosti poľnohospodárstva, potravinárstva a lesníctva. Finančné budú použité na podporu zalesňovania, zlepšenie správy a ochrany lesov, ako aj na infraštruktúru poľnohospodárstva a vidieka.

Celkové predpokladané náklady na program sú 2,1 miliardy eur. Popri úvere od EIB v sume 120 miliónov eur sa má vyše 1 miliardy financovať z grantov Európskej únie (EÚ), 217 miliónov eur zo štátneho rozpočtu a vlastné zdroje prijímateľov budú tvoriť 832 miliónov eur.

Úver bude môcť SR čerpať maximálne v troch tranžiach do 30. novembra 2015. Podmienky tranže, ako sú jej výška, typ úrokovej sadzby či splatnosť, budú stanovené až v čase čerpania. Ministerstvo financií neplatí EIB žiadne poplatky za čerpanie či splácanie jednotlivých tranží.

„Keďže výdavky na realizáciu daných projektov v celkovej sume sú už zohľadnené v schválenom štátnom rozpočte, dodatočný vplyv na deficit a dlh bude len vo výške finančných nákladov na daný úver,“ konštatuje sa v materiáli.

20.02.2014; Pravda; s. 14; SITA

Slovensko získa 120 miliónov na rozvoj vidieka

Slovensko získa úver od Európskej investičnej banky vo výške 120 miliónov eur na projekty v rámci Programu rozvoja vidieka SR pre roky 2007 až 2013. Úver je určený na spolufinancovanie projektov v rámci programu podporovaného z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka

19.02.2014; www.pravda.sk; 16.01, s.; SITA

Slovenský vidiek má podporiť pôžička od Európskej investičnej banky

Slovensko by malo získať úver od Európskej investičnej banky (EIB) vo výške 120 mil. eur na projekty v rámci Programu rozvoja vidieka SR pre roky 2007 až 2013.

Vyplyva to z návrhu Dohody o financovaní medzi EIB a Slovenskou republikou, ktorý v stredu schválila vláda. Návrh na rokovanie vlády predložil minister financií SR Peter Kažimír.

Ako sa uvádza v predkladacej správe, rámcový úver je určený na spolufinancovanie prioritných projektov a vybraných opatrení v rámci programu podporovaného z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka SR. Program má prispieť ku konkurencieschopnosti poľnohospodárstva, potravinárstva a lesníctva. Finančné prostriedky by sa mali použiť na zalesňovanie, správu lesov a ochranu a v malom rozsahu na infraštruktúru poľnohospodárstva a vidieka.

Celkové predpokladané náklady na program sú 2,18 mld. eur, pričom okrem úveru od EIB, má jedna miliarda eur pochádzať z grantov EÚ, zo štátneho rozpočtu to bude 217 mil. eur a vlastné zdroje konečných prijímateľov budú v sume 832 mil. eur. Úver sa bude môcť čerpať v maximálne troch tranžiach najneskôr do 30. novembra 2015.

„Vplyv na deficit štátneho rozpočtu nie je možné v súčasnosti vyčíslit, vzhľadom na skutočnosť, že úroková sadzba pre jednotlivé tranže sa stanoví dodatočne až pri žiadosti o čerpanie tranže,“ uvádza sa v doložke vybraných vplyvov.

Diskusia s predstaviteľmi Malokarpatskej vínnej cesty a predsedníčkou Máriou Behanovskou a predsedníčkou RK Máriou Strížovou.

stručne

Výstava ITF Slovakia-tour 2014 patrí medzi najvýznamnejšie veľtrhy cestovného ruchu v stredoeurópskom meradle.

Prezentujú sa tu významné subjekty cestovného ruchu, akými sú zahraničné zastúpenia krajín, domáce a zahraničné regióny, poskytovatelia služieb cestovného ruchu a cestovné kancelárie. Na 20. ročníku, ktorý sa konal v dňoch 30. januára – 2. februára 2014 v priestoroch výstavného centra Incheba EXPO v Bratislave.

Aj Vidiecky parlament na Slovensku sa prezentoval časopisom Náš vidiek v expozíciách Banskobystrického samosprávneho kraja, Žilinského samosprávneho kraja, Trenčianskeho samosprávneho kraja, Malokarpatskej vínnej cesty. Viaceré pracovné a informačné stretnutia s predstaviteľmi a štatutármi rôznych organizácií prispievajú k dobrej spolupráci počas celého roka.

PROGRAM ŠVAJČIARSKO-SLOVENSKEJ SPOLUPRÁCE SWISS-SLOVAK COOPERATION PROGRAMME

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Slovenská
republika

Na projekte sa finančne spolupodieľajú
Švajčiarska konfederácia a Slovenská republika.

BLOKOVÝ GRANT PRE MVO A PODPORU PARTNERSTIEV ŠVAJČIARSKO-SLOVENSKEJ SPOLUPRÁCE
REALIZUJE NADÁCIA EKOPOLIS
V SPOLUPRÁCI S PARTNERMI NADÁCIOU SOCIA A KARPATSKOU NADÁCIOU

nadácia
ekopolis

soc'za

CF
Karpatská nadácia

WWW.BGSFM.SK

Mgr. Rudolf Pado, predseda a projektový manažér OZ TATRY, 5. februára 2014

Nový web pre občianskych aktivistov

Občianske združenie TATRY (OZ TATRY) uviedlo do prevádzky internetovú stránku www.naskladkyniesmekratki.sk, ktorá prináša základný prehľad o problematike nelegálnych skládok odpadu a invázných druhov rastlín, ako aj o možnostiach zapojenia sa bežných občanov do monitoringu lokalít ich výskytu.

Od apríla 2013 až do februára 2015 realizuje OZ TATRY celoslovenský projekt Na skládky nie sme krátki!, ktorého hlavným cieľom je zvýšenie spoločenského vnímania a občianskeho záujmu o problematiku nelegálnych skládok odpadu a s nimi spojených invázných druhov rastlín, ktoré povedie k predchádzaniu ich vzniku a odstraňovaniu už existujúcich z krajiny.

V rámci projektu boli vydané 3 druhy informačných a propagačných materiálov v súhrnom náklade 105 000 ks.

Do parlamentu bola predložená novela zákona o odpadoch, ktorá mala umožniť a zjednotiť ohlasovanie nelegálnych skládok odpadu akýmikoľvek občanmi a zabezpečiť

im aj postavenie účastníka konania. Novela zákona však neprešla do druhého čítania.

43 základných a stredných škôl využilo možnosť zapojiť sa do dlhodobej súťaže Na skládky nie sme krátki! a po školách, od októbra 2013, putuje rovnomenná výstava. Na 85 školách bolo taktiež realizovaných 386 prednášok, ktorých sa zúčastnilo 9 157 žiakov.

Súčastou projektu je aj práca v teréne a doposiaľ bol realizovaný monitoring v rozsahu 1 800 hodín. Všetky zistené lokality výskytu nelegálnych skládok odpadu a invázných druhov rastlín boli nahlásené orgánom štátnej správy.

Projekt Na skládky nie sme krátki! bol podporený z Programu švajčiarsko-slovenskej

spolupráce v rámci rozšírenej Európskej únie (www.bgsfm.sk). Nenávratný finančný príspevok predstavuje sumu 58 572 eur, OZ TATRY projekt spolufinancuje vo výške 6 508 eur.

Občianske združenie TATRY

- Držiteľ „The Sasakawa Environmental Award“ v roku 2000 a 2002,
- Národnej ceny za kultúrne a prírodné dedičstvo 2004,
- Ceny Rady mládeže Slovenska za podporu práce s deťmi a mládežou – „MOST 2006“,
- Britskej environmentálnej ceny „International Green Apple Awards“ v roku 2007,
- Ceny odpadového hospodárstva „Zlatý mravec“ v roku 2010,
- Ceny Nadácie Orange za regionálny rozvoj v roku 2011.
- Člen medzinárodnej organizácie Danube Environmental Forum (DEF),
- Slovenskej Klimatickej koalície, Agro-eko fóra a platformy Ekofórum.

KEMI 627/5, 031 04 Liptovský Mikuláš

Tel.: ++ 421 44 553 10 27

E – mail: oztatty@slovanet.sk

www.naskladkyniesmekratki.sk

štručne

Fašiangové páračky v Honte 2014

Tradícia fašiangových páračiek už má svoju tradíciu. Od roku 2009 sa stretávajú ženy, ale aj muži sa nedajú zahambiť a prídu zahrat a zaspievať. Zvyky, tradície spojené s páračkami nám predstavili ženy z Krupiny a Bzovíka za sprievodu harmóniky. Podujatie zorganizovalo OZ „Nádej v Uňatíne“

Pri stravovaní by sme mali naozaj používať zdravý rozum

Pre zdravý rozvoj každej spoločnosti by problematika správnej výživy a zdravia ľudí mala byť v každej dobe vždy prvoradá. V súčasnosti však už často krát sa stráca správny prístup k výžive. Globálny trh ovládli nadnárodné veľkoobchodné spoločnosti, kde platia už iné priority a kde všetky potraviny majú síce zabezpečenú zdravotnú bezpečnosť i dlhú trvanlivosť, ale všetko je pritom maximálne konzervované, sterilizované a biologicky mŕtve. Tieto obchodné spoločnosti tlačia na výrobcov potravín aby dosiahli najnižšie ceny a aby boli konkurencieschopný, čo má potom dopad aj na kvalitu výrobkov. Do tohto diania silno zasiahol aj farmaceutický priemysel, ktorý zas vo veľkom ponúka to, čo terajším potravinám chýba. Všetci pritom robia svoje reklamy a všetko je údajne pre zdravie ľudí.

Aj keď sa venuje tejto problematike veľa rôznych inštitúcií i výživárskych a potravinárskych odborníkov, v súčasnosti je v tejto problematike u nás, ale často krát i v zahraničí veľký chaos. Namiesto toho, aby sa hľadali východiská pre zabezpečenie zdravia ľudí, objavuje sa veľmi veľa i protichodných názorov na konzumáciu rôznych druhov potravín, sú rôzne názory i výživárskych odborníkov i rôzne názory samotných výrobcov potravín. Väčšinou každý presadzuje a propaguje to svoje a potom často krát sa žiaľ stretávame i s prípadmi falšovania potravín. Je to veľmi neprehľadná situácia a tak bežný spotrebiteľ musí byť skutočne odkázaný najmä na svoj zdravý rozum a skúsenosť.

V poslednom čase vzbudil rozruch u spotrebiteľov, ale aj u potravinárskych a výživárskych odborníkov článok MUDr. Igora Bukovského vo viacerých verejných vystúpeniach i časopisoch (napr. PLUS 7 DNÍ č. 3, január 2014), kde sa tiež odvoláva na „zdravý rozum“. Celý jeho príspevok je zameraný na obmedzenie konzumácie a propagovania mliečnych výrobkov i živočíšnych bielkovín a tukov. Píše, že „mlieko a mliečne výrobky sú vo výžive dospelého človeka skôr kultúrnym artefaktom a zo zdravotného hľadiska sa len ťažko dajú zdôvodniť“. Ďalej tvrdí, že mlieko v dospelosti nepije žiadny živočíšny druh, že

maslo je strašný technologický hardrock, ktoré nadojili genetické vyšľachtené kravy kŕmené chemickým a syntetickými krmivami, atď. Nepáči sa mu, že štát robí kampane na podporu spotreby mliečnych výrobkov, že mliečne výrobky vôbec nie sú zdravé, že je to farizejská politika a podobne. Presadzuje najmä konzumáciu ovocia a zeleniny, ktoré sa u nás málo propagujú. Je to naozaj tak a hovorí tomu aj zdravý rozum?

Určite nikto nemá námietky na konzumáciu čerstvej a zdravej zeleniny a ovocia, hoci i tu sú problémy s používanými chemikáliami a konzervačnými látkami pri ich ošetrovaní, konzervácii a pod. Žiaľ v súčasnej dobe už všetko je nakontaminované a to vo všetkých rastlinných produktoch, v pitnej vode i vo vzduchu. Zásadne však každý zdravo uvažujúci spotrebiteľ uzná, že človek už tisícročie konzumoval rastlinnú i živočíšnu potravu. Možno preto smelo konštatovať, že je zvyknutý na také zloženie potravy, ktoré sa v tej oblasti nachádzalo. (Tu sú skôr výčitky na používanie rastlinných produktov ako je sója a exotické ovocie, ktoré sa v minulosti tu nekonzumovali.) Pokiaľ by sa v rastlinách i v krmive nachádzali pesticídy a herbicídy, tak tieto sa práve vyskytujú v podstatne nižšom rozsahu v mlieku, nakoľko sa tieto látky v tele zvierat „prefiltrujú“. Mäso, mliečne výrobky, vajčka

atď. tvorili u nás i v minulosti podstatnú časť výživy a nemali by sme ich preto vo výžive podceňovať a odmietať.

Tvrdenia o tom, že mliečne výrobky sú iba pre kojencov neobstoja, nakoľko práve probiotická mliečna výživa je prospešná nielen pre deti, ale i pre dospelých ľudí. Mnohé africké kmene a tiež napr. Mongoli žijú iba z mlieka a mäsa bez akejkoľvek rastlinnej stravy a sú tiež veľmi zdraví, lebo práve v mlieku sú zastúpené všetky najdôležitejšie zložky výživy potrebné pre zdravie každého jedinca. Taktiež tvrdenie, že maslo je chemicky upravované a podobne argumenty sú absolútne nezmysly, ktoré každý, kto pozná technológiu výroby to môže potvrdiť.

Pre porovnanie možno si pripomenúť, že na našom území sa chovalo podstatne viac hospodárskych zvierat ako je to v súčasnosti. Za posledných 20 rokov sme znížili počet dojníc až takmer o 80 %, podstatne sa znížil stav ošípaných, hydiny atď. Rápidne poklesla poľnohospodárska prvovýroba a čo je pre zdravie ľudí veľmi zlé, klesla i spotreba mlieka a mliečnych výrobkov a spotreba červeného mäsa, rýb atď. Toto sú veľmi závažné argumenty, ktoré ohrozujú zdravie ľudí a majú i ekonomický dopad na celú našu spoločnosť. Všetkým najmä produkcia a spracovanie mlieka dáva v každej vyspelej krajine nielen zdroj zdravej výživy, ale to má dopad aj na rozvoj vidieka, ekológiu životného prostredia, na využitie lúk a pasienkov, rozvoj agroturistiky, atď. Všetkým pre porovnanie so zahraničím u nás sa konzumuje spolu iba 150 kg mlieka a mliečnych výrobkov na osobu a rok, pričom v západnej Európe je to až 350 kg a v susedných Čechách až 280 kg na osobu a rok. Aj z tohto porovnania vidieť, že na Slovensku musí sa robiť podstatne účinnejšia propagácia na spotrebu mliečnych výrobkov (ale samozrejme, že i na propagáciu zdravej zeleniny a ovocia). Všetkým v celom svete na tento účel sa robí Svetový deň mlieka, robia sa vo svete akcie na zvýšenie spotreby mlieka v pred školskom a školskom veku (deti v školách dostávajú mliečne výrobky za veľmi nízke ceny), atď. Veľmi sa vo svete naďalej zvyšuje produkcia mlieka a spotreba mliečnych výrobkov a to i v Číne a v Japonsku. To,

že ľudia vo vyspelom svete sú zdravší a žijú dlhšie ako my je fakt a pritom konzumujú podstatne viac mliečnych výrobkov. Podľa takých tvrdení ako uvádza MUDr. Bukovský, by sme my na Slovensku mali byť podstatne zdravší, lebo konzumujeme len polovicu mliečnych výrobkov a pritom opak je pravdou. Kde je teda zdravý rozum?

Neoprávnené tvrdenia o škodlivosti mlieka a živočíšnych potravín má nepriaznivý dopad na zdravie najmä našej mládeže a má to aj nesmierny dopad na ekonomiku našej krajiny. Všetkým sa na Slovensku takmer úplne zničila poľnohospodárska prvovýroba a dovážame prevažne len nezdravé, skladované, konzervované potraviny rastlinné i živočíšne. Ľudia stratili vzťah k pôde, máme desiatky tisíc hektárov nevyužitých a zaburinených lúk a pasienkov a pritom máme veľkú nezamestnanosť a napriek tomu nemá kto pásť ovce, atď. Takéto vyjadrenia o škodlivosti živočíšnej stravy majú teda nielen zdravotný, ale aj ekonomický a celospoločenský dopad. Kde je teda zdravý rozum?

Každý z nás by mal vedieť, čo mu pomáha a podľa toho by si mal vybrať aj svoje jedlá a aj mliečne výrobky. Určite samotné sladké mlieko nie je určené pre dospelých ľudí, lebo je ťažko stráviteľné a v staršom veku ľudia už nemajú ani potrebný enzým (laktáza) na štiepenie mliečného cukru (laktózy), ale odporúčajú sa im kyslomliečne výrobky s probiotickými kultúrami. Tiež by sa mali uprednostňovať nízko tepelne ošetrované mlieka pred sterilizovanými výrobkami, nakoľko tam pri vysokých teplotách dochádza k čiastočnej denaturácii bielkovín i rozpustných minerálií. Podobne je to pri konzumácii veľmi čerstvých syrov (napr. hrudkový syr), ktoré sú ešte nevyzreté a nemajú vytvorené rozpustné bielkoviny ani voľný vápnik požadovaný pre využitie v organizme. Na trhu je však obrovská škála najmä zdravých fermentovaných probiotických mliečnych výrobkov – kyslomliečnych nápojov a tiež veľká paleta prírodných, vyzretých syrov a to nielen z kravského mlieka, ale aj z ovčieho a kozieho.

Na Slovensku sa robili viaceré propagácie na zvýšenie spotreby mliečnych výrobkov

(Svetový deň mlieka, Objav mlieko, Školské mlieko a pod.), ale tieto neprinesli to očakávané podstatné zvýšenie potravinárskej a mliekarenskej výroby a ani spotreby. Prejavilo sa to najmä pri zvýšenej spotrebe syrov a kyslomliečnych výrobkov a to vrátane výrobkov z dovozu. Stále sa však u nás konzumuje iba polovičná dávka mliečnych výrobkov i masla oproti odporúčaniam našich výživárov. Tá propagácia zdravej výživy a to živočíšnej i rastlinnej u nás je stále nedostatočná a neporovnateľná so zahraničím. Tu by sa skutočne žiadalo dať všetkým odborníkov dohromady a vytvoriť model zdravého stravovania. Chorobám je ozaj potrebné predchádzať zdravou výživou a nesústredovať sa neskôr na ich liečenie.

Našťastie ukazuje sa, že zdravý rozum v stravovaní začínajú mať bežní spotrebiteľia, keď si začínajú lepšie všímať kvalitu a pôvod potravín. Ľudia už začínajú dávať prednosť našim osvedčeným pestovateľom, ekologickým

farmám a ekologickým výrobcam potravín, i keď tieto potraviny sú možno aj trochu drahšie. Ľudia už chodia na farmy, alebo už existuje dodávka aj do domu priamo z ekologických fariem, potravinárskych výrobcov, mliekarní a salašov. Mnohí už začínajú si doma pestovať vlastné ovocie, zeleninu, ale aj vlastné hospodárske zvieratá – hydinu, ošipané a najviac ovečky a kozy. V posledných rokoch robia si mnohí ľudia i svoje vlastné mliečne výrobky a majú z toho radosť a hlavne zdravú výživu. Na Slovensku sa úspešne rozširujú aj mnohé regionálne slávnosti, kde sa ožívujú dávne tradície a aj tradičná strava. Sú to napríklad Ovenálie, Bačovské pastorálie, Klenovecká rontovka, Súťaže vo varení bryndzových halušiek, Salaš v meste, Ovčiarске dni, atď. Práve na takýchto podujatiach ľudia si ožívujú svoje tradičné zvyky, folklór a hlavne našu dobrú osvedčenú domácu stravu. Asi je u nás ozaj potrebné využívať vo všetkom a to aj v stravovaní a v spôsobe života obyčajný zdravý rozum.

Mária Behanovská

Stanovisko VIPA SK k prostriedkom na Opatrenie EPV

adresované Ministrovi pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky Ľubomírovi Jahnátkovi

Vyslovujeme nesúhlas proti systematickému znižovaniu podpory v znevýhodnených, hlavne horských oblastiach, kde je podstatne nižšia bonita pôdy a tým pádom aj nižšie výnosy pri vyšších nákladoch a sľubovanom vyššom zatažení zvieratami od roku 2015.

Celý svet a najmä Európa sa orientuje na ochranu životného prostredia a produkciu biopotravín. V našej republike tiež potrebujeme, aby sa o krajinu niekto staral.

Týmto opatrením by sa iba pokračovalo v systematickom znižovaní podpory v znevýhodnených horských oblastiach s nižšou bonitou pôdy.

Z uvedených dôvodov je potrebné prehodnotiť uvedený zámer a zabrániť ďalšiemu znevýhodňovaniu už znevýhodnených, hlavne horských oblastí.

V mene členov predsedníctva a členov VIPA SK

Bc. Mária Behanovská
predsedníčka

V Banskej Bystrici 6. januára 2014

Ivan Plachý

Preteky furmanov

Koníckarský šport je obľúbený na celom svete. Z pohľadu majiteľov koní je to reholá, ktorá speje v praxi až k splynutiu „osobností“ opatrovateľa a jeho koňa. Je vecou ctížiadostivosti prezentovať sa so svojim zverencom na svetoznámych dosiahoch, ako pardubické, londýnske (Royal Ascot), či bratislavské (Gaštanový hájik) atď. – derby, spojené, okrem stávk na víťazov súťaží koní, aj s prehliadkou dámskych (od výmyslu sveta) klobúkov...

Osobitnou kategóriou sú preteky, ktoré sú zároveň ukážkou sily, ale aj súhry záprahových koní s ich furmanmi. Napriek invázií do lesov rôznych domyselných strojov, ktoré sa vyšplhajú hoci aj na Kriváň je konská sila (nie tá „hp“ pod kapotou áut, ale naozajstná – čo vie aj erdžať) nevyhnutným pomocníkom pri namáhavých poľných a lesných prácach. K meraniu síl slúžia práve furmanské zápolenia u nás zastrešené do dvoch spolkov, a to Zväz chovateľov koní Slovenska (ZCHKS), a Asociácia furmanov Slovenska (AFuS). Preteky sú rozložené v priebehu roka do charakteristických ročných období. Tie prvé v tomto roku – žiaľ bez snehu – boli organizované ZCHKS 5. januára 2014 v Bytči. Absolútnym víťazom spomedzi 12 účastníkov sa tu stal Patrik Játy. V poradí druhý pretek z petnástich sa konal v Vitanovej dňa 22. februára 2014. Z víťazstva sa tešil Peter Gnida.

Druhé, zastrešené pod AFuS z celkove plánovaných 25 sa uskutočnili 18. januára 2014 v obci Sielnica vo zvolenskom okrese. Počítalo sa s patričnou nádielkou snehu, lebo kedy preukazovať silu i furmanské fortieľe ak nie uprostred januárovej ťažby dreva v našich lesoch!? Sneh však ani v tejto lokalite nebol. Neželané ho zasúpila hmla a blato pretekárskeho terénu. Ako sa ukázalo nedali sa tým odradiť pretekári (prišlo 17 tímov), ani dváci, ktorých prišlo vyše 800. Medzi nimi bola spústa malých detí, z ktorých nepochybne mnohé videli živého koníka prvýkrát!

Sielnické preteky prebiehali podľa propozícií svojej asociácie v troch kategóriách – „furmanský slalom – presnosť“, „práca s manipulá-

Z koníkov sa tešili aj deti.

ciou surového dreva – obratnosť“, „zvláčanie ťažkých bremien – sila“.

Palmu absolútneho víťaza zo sielnických pretekov si odniesol Ján Francisty ml. z Krupiny.

Prípravu sielnického závodiska a celú administratívu zabezpečili obetaví furmanskí činovníci – tandem: Peter Šetka zo Sielnice a Jozef Puškár st. z neďalekej Kováčovej. Obecný úrad v Sielnici ako oficiálny organizátor považuje túto každoročne sa opakujúcu akciu – tohto roku už v poradí ôsmu – za srdcovú záležitosť. Pani starostke Anne Gavajdovej nie sú však cudzie ani iné športy – futbal, plávanie, zjazdové i bežecké lyžovanie v horskom teréne Brestová, alebo turistika v Kremnických vrchoch.

Partnerská dohoda SR na roky 2014 – 2020

Stanovisko Vidieckeho parlamentu na Slovensku – predsedníctva, členov, Platformy 4MVO organizácií k zasadnutiu pracovnej skupiny k štrukturálnym fondom na úrade vlády dňa 29.1.2014

Do Partnerskej dohody SR na roky 2014-2020 by sa malo zapracovať čo najviac faktov, ohrození a spôsobov riešenia problémov poľnohospodárstva, potravinárstva a rozvoja vidieka, čo by výrazne zjednodušilo ich východiskovú situáciu. Európska komisia pri revízií jednotlivých operačných programov bude posudzovať ich konzistentnosť s Partnerskou dohodou, čo zvyšuje nároky nielen na kvalitu ich prípravy, ale aj previazanosť so strategickými cieľmi. A to napríklad znamená, že v krajinách s natoľko vidieckym charakterom, aký má Slovensko, musí sa riešenie zamestnanosti obyvateľstva spájať aj s vidiekom, jeho ťažiskovými ekonomickými aktivitami.

Podľa nášho názoru by Partnerská dohoda mala zahŕňať aj to, že prípadné obmedzujúce opatrenia budú mať okrem poľnohospodárstva dopad tiež na vidiecke obyvateľstvo.

Na základe našich skúseností z oblasti života na vidieku reakcie sú apatické, celý servis riešenia zamestnanosti, finančných zdrojov je ťažko riešiteľný. Potom využívanie voľného času, duševného a fyzického rozvoja je na konci záujmov obyvateľov vidieka, pretože nie sú na to vytvorené podmienky. Za veľmi dôležité pokladáme, dať im možnosť tieto veci zmeniť. Toto je naša prvoradá úloha, až chceme aby sa náš vidiek nevyľudnil a mal kto udržiavať vzhľad krajiny...

Rodinná farma zahŕňa všetky poľnohospodárske aktivity ako nástroje organizácie poľnohospodárskej, lesníckej, rybárskej, pastevnej a akvakultúrnej produkcie, ktorá je vykonávaná a riadená rodinou a v prevažnej miere závislá na neplatení práci členov rodiny, vrátane mužov a žien. Rodina a farma sú prepojené, spoločne sa vyvíjajú a spájajú ekonomické, environmentálne, sociálne a kultúrne funkcie.

Podporujeme už viackrát naformulované požiadavky z okrúhlych stolov a rôznych stretnutí po Slovensku.

Rozvoj miestnej ekonomiky a podpora zamestnanosti. podpora remeselníkov, malých a mikro podnikov, komunitných iniciatív a družstiev, systematické budovanie kapacít. Zakladanie komunitných a obecných podnikov. Podpora miestnej sebestačnosti – poľnohospodárstvo, výroba a predaj potravín na miestnej úrovni, obecné podniky, drobní, mladí poľnohospodári, komunitné iniciatívy. Využitie potenciálu regiónu, miestnych zdrojov. Riešenie nezamestnanosti – najmä pracovné/podnikateľské príležitosti pre mladých. Inovácie v podnikaní.

Rozvoj komunitného života a občianskej spoločnosti. Podpora miestnych mimovládnych organizácií a občianskych združení, spolkov, klubov, zväzov – podpora činnosti, technické a materiálne vybavenie. Aktivizácia občianskej spoločnosti – vyhľadávanie a podpora miestnych lídrov a iniciatív, aktivizácia obyvateľov účasť občanov na rozhodovacích procesoch, zlepšovanie vzťahov medzi samosprávami a občanmi. Zapojenie mládeže do života obcí a regiónu. Tvorba regionálnej

identity – vzdelávanie a osвета miestnych obyvateľov o ich regióne a jeho možnostiach, zdrojoch, potenciáli.

Cestovný ruch. Budovanie kapacít podnikateľov, samospráv a ľudí v regióne. Spolupráca medzi subjektmi a sektormi, celoregionálne projekty. Drobná infraštruktúra pre turistov – chodníky, cyklotrasy, bežkárské trate. Podpora zážitkovej turistiky. Budovanie malých stravovacích zariadení.

Životné prostredie. Protipovodňové opatrenia – ekosystémové riešenia, zadržiavanie vody v krajine. Odpadové hospodárstvo (triedenie, zhodnocovanie odpadu).

Boj proti chudobe, podpora marginalizovaných komunit, boj proti úžere, rozvoj finančnej gramotnosti, komunitné centrá. Rozvoj sociálnych služieb.

Budovanie kapacít. Práca s mladými (v rámci formálneho vzdelávania aj mimo neho) – vychovávanie budúcej generácie. Zlepšovanie fungovania verejnej správy – efektívnosť, elektronizácia. Výmena skúseností s inými regiónmi.

Základná infraštruktúra, voda, kanalizácia, miestne komunikácie, školstvo.

Platforma 4 MVO ako signatári tohto protokolu podporujeme vyhlásenie účastníkov Valného zhromaždenia Zväzu ekologického poľnohospodárstva EKOTREND

Ekologické poľnohospodárstvo prispieva okrem údržby krajiny, zachovania biodiverzity, stabilizácii stavov hospodárskych zvierat, produkcie kvalitných a bezpečných potravín bez rezíduí a konzervačných látok i k zvyšovaniu zamestnanosti na vidieku a rozvoju agroturistiky.

Naším cieľom je trvale udržateľným ekologickým poľnohospodárstvom chrániť životné prostredie, prírodu a jej zdroje, produkovať kvalitné biopotraviny a spoluvytvárať harmonickú a kultúrnu krajinu, starať sa o pestrosť života, vytvárať slušné životné podmienky pre človeka a chovanie zvierat, a tým udržať poľnohospodárstvo ako tradičný odbor ľudskej činnosti.

My – poctiví roľníci, spracovatelia, zástupcovia škôl, mimovládnych organizácií a zároveň spotrebiteľia a priatelia prírody, citiaci zod-

povednosť za budúcnosť zdravého životného prostredia a kvalitných potravín, združení vo zväze EKOTREND odmietame zovšeobecňovanie názoru o zneužívaní prostriedkov na EPV (je to vec určenia podmienok v Nariadení) a zároveň žiadame:

- 1) zachovať rozpočtované financovanie ekologickej poľnohospodárskej výroby (EPV) v rokoch 2014-2020 v takom rozsahu ako v predchádzajúcom programovom období,
- 2) zachovať kontinuálnu podporu EPV v roku 2014 podľa podmienok určených v programovom období 2007-2013,
- 3) pokračovať v novom programovom období 2015-2020 podľa nových Nariadení, ktoré budú stanovené tak, aby nebol priestor pre zneužívanie prostriedkov a zároveň, aby umožňovali zapojiť sa do EPV tým subjektom, ktoré majú skúsenosti s týmto spôsobom hospodárenia, sú k tomuto spôsobu hospodárenia nútené inými zákonnými predpismi (napr. zákonom o ochrane prírody a krajiny, zákonom o ochrane vôd, ...) a majú konkrétne výstupy v podobe spracovaných certifikovaných bioproduktov pre regionálne a slovenský trh,
- 4) zachovať zataženie dobytčiami jednotkami od roku 2015 na 0,3 VDJ. Navrhované zvýšenie zataženia sa môže prejavovať kontraproductívne. Poctivý poľnohospodár vo vlastnom záujme (bez určovania podmienok a v snahe efektívne využiť prostriedky investované do technológie, do obnovy TTP, ap.) rozširuje svoju produkciu, ak je o ňu v regióne záujem. Subjekty v EPV nemajú možnosť za jeden rok riešiť ustajňovacie priestory (pozemky, stavby), nakoľko doterajšie sú plne využité, nakoľko v EPV už bolo doteraz určené zataženie dobytčiami jednotkami (0,3), majú obmedzenú produkciu objemových krmív na zimu z titulu ochrany biotopov, obmedzené kapacity hnojísk a pod.
- 5) zadefinovať v pripravovanom PRV na roky 2015-2020 financovanú podporu ochrany biotopov TTP v súvislosti s ekologickou poľnohospodárskou výrobou. Ak tieto plochy musia byť obhospodarované aj v extrémnych podmienkach, čo sa týka nadmorskej výšky a svahovitosti, bez produkcie, je

- kontraproduktívne určiť na tieto plochy zataženie dobyťčímí jednotkami.
- 6) povoliť rozoranie TTP do 5 % v zmysle nariadenia EP a rady EÚ č.1307/2013 v podmienkach, kde TTP tvoria vysoký podiel a je potrebné zabezpečenie vlastných krmív pre EPV.

- 7) nesakcionovať farmára pri úbytku pôdy z rôznych dôvodov počas trvania záväzku v EPV, ktoré nespôsobil farmár.
- 8) zaradiť ovce a kozy do opatrenia „Životné podmienky zvierat“ ako v období 2007/2013

Mária Behanovská

Za efektívne, otvorené čerpanie štrukturálnych fondov za účasti občianskej spoločnosti

Hromadná pripomienka verejnosti k Návrhu Partnerskej dohody Slovenskej republiky na roky 2014 – 2020

Partnerská dohoda je hlavný strategický dokument, ktorý upravuje pravidlá pre fondy EÚ v období 2014-2020. Určuje hlavné priority pre investovanie, ako aj mechanizmy a nástroje, ktorými sa bude investovanie prostriedkov riadiť.

Rezortné číslo: 832/5389/2014/KPPVI

PRIPOMIENKA Č. 1: Presne definovať podmienky a nástroje pre zabezpečenie efektívnej verejnej kontroly implementácie politiky súdržnosti občianskou spoločnosťou.

Kapitola 1.1.6 „Moderná a profesionálna verejná správa“ obsahuje všeobecný text o spolupráci verejného sektora so sociálnymi a ekonomickými partnermi, občianskou spoločnosťou a partnermi na miestnej úrovni. Stanovuje úlohu občianskej spoločnosti „...v partnerstve s verejnou správou ... dohliadať nad nakladaním s verejnými prostriedkami...“ V úvodnom texte kapitoly na s. 52 odsek začínajúci na „V súčasnosti existuje nedostatočná...“ žiadame doplniť popis mechanizmu zabezpečujúceho efektívne naplnenie tejto úlohy, ako zabezpečenie efektívnej účasti

MNO na implementácii Politiky súdržnosti, vrátane referencie na Systém riadenia a kontroly na programové obdobie 2014-2020.

V kapitole 1.1.6.1 „TC 11: Posilnenie inštitucionálnych kapacít orgánov verejnej správy a zainteresovaných strán a efektivity verejnej správy“ žiadame doplniť k za odsek začínajúci „Medzi kľúčové problémy...“ na s. 53 odsek, ktorý jasne vymedzí, akým spôsobom bude zabezpečené budovanie kapacít občianskej spoločnosti. Súčasťou odseku musí byť vymedzenie nástrojova aktivít na technickú a finančnú podporu expertov MVO, koordináciu a komunikáciu v rámci mimovládneho sektora, ako aj s verejnou správou, určenie, z akého operačného programu budú financované a výška alokácie na tieto aktivity.

V kapitole 1.3.5 „Národná priorita: Moderná a profesionálna verejná správa“, podkapitola 1.3.5.1 „TC 11: Posilnenie

inštitucionálnych kapacít orgánov verejnej správy a zainteresovaných strán a efektivity verejnej správy“, **časť 1.3.5.1.1 „Východiskový stav“** žiadame doplniť za odsek začínajúci „Organizácie verejnej správy...“ na s. 87 odsek o zainteresovaných stranách, špecificky o občianskej spoločnosti a to tak vo vzťahu k vykonávaniu verejnej kontroly implementácie politiky, ako aj vo vzťahu k neštátnym poskytovateľom verejných služieb.

PRIPOMIENKA Č. 2: Presne vymedziť rámec a podmienky využitia globálnych grantov v rámci politiky súdržnosti a stanoviť minimálnu alokáciu prostriedkov.

Využitie globálnych grantov všeobecne upravuje **kapitola 3 „Integrovaný prístup k územnému rozvoju podporovaný z EŠIF, alebo súhrn integrovaných prístupov k územnému rozvoju na základe obsahu programov“**. Žiadame presunutie úpravy globálnych grantov do **kapitoly 2 „Opatrenia na zabezpečenie efektívnej implementácie EŠIF“ do samostatnej podkapitoly 2.6 „Využitie globálnych grantov“** umiestnenej pred súčasnú kapitolu 2.6 „Súhrn plánovaných opatrení v programoch, vrátane orientačného harmonogramu na dosiahnutie zníženia administratívnej záťaže prijímateľov“, ktorá vymedzí opatrenia na zvýšenie dostupnosti EŠIF pre malých žiadateľov, zníženie miery administratívnej náročnosti pri uchádzaní sa o finančnú podporu a zavedenie zjednodušených procedúr preukazovania dosiahnutých výstupov a výsledkov projektov a vyúčtovania výdavkov.

Podkapitola musí zahŕňať jasnú definíciu globálneho grantu tematické a územné vymedzenie, zdroje financovania (ESF a EFRR), ako aj referenciu na dokument, v ktorom budú vymedzené základné pravidlá a proces výberu sprostredkovateľských orgánov. Navrhujeme, aby minimálny objem alokovaných finančných prostriedkov na globálne granty predstavoval 5% celkovej alokácie EŠIF. Partnerská dohoda musí taktiež zakotviť pre všetky riadiace orgány povinnosť vypracovať

v spolupráci s partnermi presné vymedzenie implementácie globálnych grantov pre všetky predmetné prioritné osi a určiť v nich základné parametre vrátane doby implementácie globálneho grantu, minimálnu výšku globálneho grantu, minimálneho predpokladaného počtu administrovaných podporených projektov, administratívnych nákladov sprostredkovateľského orgánu (SORO) na manažment globálneho grantu, minimálnej výšky nenávratného finančného príspevku, maximálnej výšky nenávratného finančného príspevku a obdobia implementácie podporených projektov.

PRIPOMIENKA Č. 3: Posilnenie role nástroja „Miestny rozvoj vedený komunitou“ (CLLD) pri implementácii politiky súdržnosti.

Aplikovanie nástroja CLLD upravuje **kapitola 3 „Integrovaný prístup k územnému rozvoju podporovaný z EŠIF, alebo súhrn integrovaných prístupov k územnému rozvoju na základe obsahu programov“, podkapitola 3.1 „Opatrenia na zabezpečenie integrovaného prístupu k využívaniu EŠIF pre územný rozvoj špecifických subregionálnych oblastí“, časť 3.1.1 „Miestny rozvoj vedený komunitou (CLLD)“**. Žiadame zvýšiť alokáciu na nástroj CLLD na 10% celkovej alokácie z EŠIF.

Všetky pripomienky majú charakter zásadnej pripomienky. V prípade, že Úrad vlády SR nevyhoví niektorej z pripomienok, ktoré sú súčasťou tejto hromadnej pripomienky, požadujeme uskutočnenie rozporového konania, na ktoré budú písomne pozvaní zástupcovia verejnosti.

Úrad vlády nezvolal rozporové konanie, niektoré pripomienky akceptoval.

náš
 vidiek
1/2014

bodka na záver

**Ťažko nás opúšťajú chyby,
ktoré s nami rástli .**

[Senega]